

Samogitia

Samogitia (lot.-Žemaitija)

2010 / 3 (47)

TURINYS

2–5 / Akademénė žemaitiu jaunima korporacéjés „Samogitia“ folkluora ansambliiou „Virvítė“ – 15 metu

6–11 / Žemaičių krašto vaikų dainos. Gyvunijos apdainavimas

12–16 / Padainiousu dainuškelj. Žemaičių krašto vaikų dainos su natomis

16–25 / Bernadeta Baužienė. Čigonélés meilė

26–31 / Tautavičiūtė Greta, Grikpiedienė Liuda. Užgavienés Kretinguo

32–34 / Tautavičiūtė Greta, Palongítė Jurga. „Palonguos stinta – 2010“

35 / Tautavičiūtė Greta. Palonguos pliažos 2010 metu žéima

36–37 / Tautavičiūtė Greta. Naktés Léipuojie

38–40 / Stepuonavíčė Aleksos. Dovis prīš Dovi. Torgos Žemaitéjuo

ELEKTRUONÉNIS ŽORNALS „SAMOGITIA“

PRŪOJEKTA REM SPAUDUOS, RADÉJÉ,
TELEVIZÉJÉS RIEMÉMA FONDS

REDAKCÉNÉ KOLEGÉJÉ:

MUKIENÉ DANUTÉ
(REDAKTUORÉ, KOLEGÉJÉS
PIRMININKÉ)
AMBRASÚNIENÉ RÜTA
GAUBÍS TUOMS
GAUBÍTÉ MARGARITA
MAZALS ARŪNS
SUNGAILIENÉ LORETA
ZAJANČKAUSKIENÉ INETA
ZAJANČKAUSKIS VALDIS

LEIDIEJĒ:

REGÉJUONU KULTŪRINIU
INICETIVU CÉNTROS ĖR AKADEMÉNÉ
ŽEMAITIU JAUNIMA KORPORACÉJÉ
„SAMOGITIA“

ADRESOS: GERBUTAVIČIAUS G.
10–213, VILNIOS. TEL./FAKSOS
(8~5) 261 96 70,
MOB. TEL. 8 687 47 550.
EL. P. zemaiciu@gmail.com

Akademénė žemaitiu jaunima korporacjės „Samogitia“ folkluora ansamblion

„VIRVITĖ“ – 15 metu

RAMUONĀTĖ DANUTĖ
PORTĒGRAPÉJÉS AUTOORÉS

Ta data pamėnavuota Lietuvos nepriklausoūomibės atkūrėma 20-ūju metėniu išvakaries simbuolėškā – savéškē ér svetė Vilniou bova pakvēisté i Signataru nomus, kor vīka ansamblé ketvértouosés kompakténés pluokštelės „As budavuosio marga dvareli“ pristatīms.

Sosérinka ansamblietė káp tékré Lietuvos nepriklausoūomibės garanta ségnatara – mažne kuožnos pu sa-va vāka, vo kartās ér do, ér tris vedéns atejé. Mažé-

(Nukelta i 4 p.)

(Atkelta iš 3 p.)

ijē, kāp ér anū mamas, tētēs so dailē pasiūtās tautēnēs kuostiumelēs bova apdarītē. Vuo tū metu tam ansamblē pri-augliou tonkē dā tik do, trīs, ketorē. Ale vēsē jau ér paukš-tielu balsus pažīst, ér patīs anus muok pamiegdžiuotē. So švēlpēs pašvilpiutē anēms jau tēp pat neprastā sekas. Muok „Virvītēs“ vakulelē jau ér dainieliu, žaidēmu, vēns kéts jau ér vēsa ansamblē repertuara gal išdainioutē. Tēp ka par koncerta anēi karto so tievās šuoka ér dainiava. Vuo tievelē šin karta ne bile kou ruodē, vuo aple tékras žemai-tiu īkorēs pasakujotē. Tas vēks ne iš dīka bovēma, nes tamē ansamblie dabā jau mažne vēsas jaunas šeimas. Anuos ja érs ava nomelius miegēn statīteis. Ka anēi tvērtā stuovietom, ka gīvenēms tén gerā eitom, pats tas i senuo-liu išminti iséklausītē ér anou parimtē.

Tas vēks ir sodieta ér i naujoujē ansamblē kompaktēnē pluokštelē, katra išleista preitu metu pabaiguo.

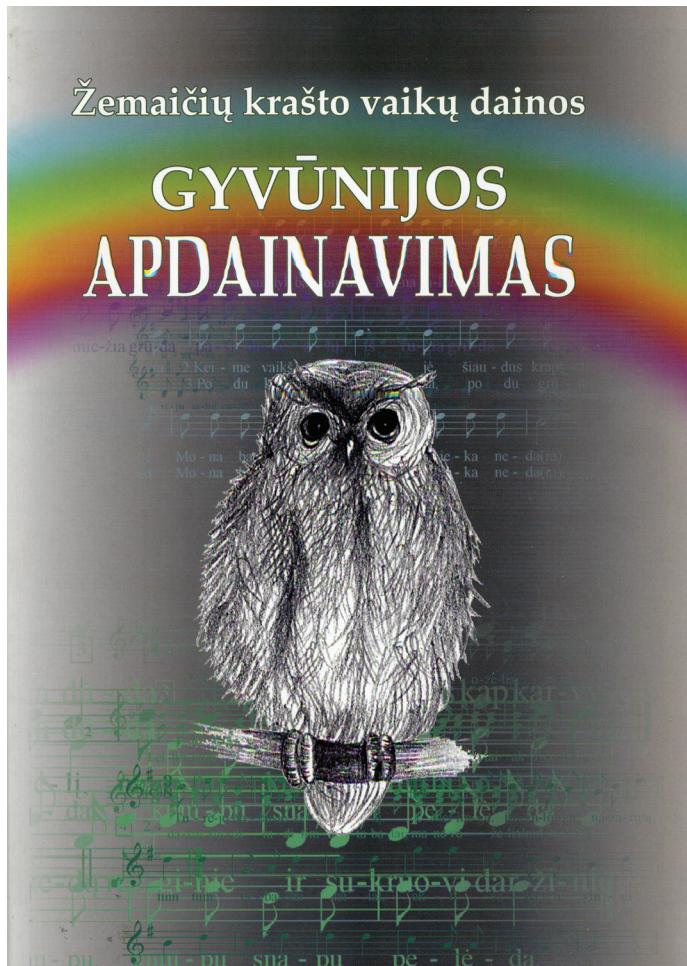

Portēgrapējuos – akimirkas iš „Virvītēs“ folklora ansamblē vakara, katros vīka Vilniou, Signataru nomūs 2010 m. kuova 8 dēina

Iš keturių ansamblė iškuriųjų šéndein anamė dainių tris (véršou – kolektīva vaduovė Loreta Mukatė-Sungailienė, kairie nu vėršaus: Ineta Kimtūtė-Zajančkauskienė, Margarita Gauvitė (trūkst Aušras Trapuliionitės, katra šéndein given ér dérb sava gimtusiūs Biržus)

Žemaičių krašto vaikų dainos

GYVŪNIJOS APDAINAVIMAS

2007 metās leidīla „Homo liber“ 1000 egz. tiražo išleida Videikātēs-Macijauskiens Ritas sodarīta knīnga „Žemaičių krašto vaikų dainos. Gyvūnijos apdainavimas“. Leidēnie īr 104 poslapē. Knīnguo īr išspausdintas žemaitių krašta dainas, katueros īr pasakojemā aple gīvunėjēs pasauli. Tūs kūrēneliūs tonkē īr apdainioujē mūsa tautuosakuo žēnuomē veikiejē – zukis, vēlks, katēns, meška, vuozka, šou, žvirblis, gegutē, vanags, pelieda ēr kété paukštē bei žvieris. Pri dainū tekstu īr spausdēnamas natas.

Leidēni iliustrava Tumasuonis Rimants.

13 sp. L, tiražas 1000 egz. Knīnga išspausdēna spaustovė „Aušra“ (Kauns).

Leidēnē pratarmie anuo sodarītuojé R. Videikātē-Macijauskiene raša: „Turtingą lietuvių liaudies dainų žanrą sudaro vaikų dainos. Jose vaizduojamas vaikų pasaulis, jų gyvenimas. Daugelj šių dainų dainuodavo patys vaikai. Jose galima rasti nemažai vaikų poetinės kūrybos elementų, o kai kurias ir ištisai yra sukūrė patys vaikai. Kita vaikų dainų dalis – suaugusiuų dainuojančios dainos vaikams. Neretai nelengva nustatyti, kuriai grupei priklauso viena ar kita daina, nes gyvenimo ir gamtos reiškiniai jose traktuojami labai panašiai. Vaikų dainos skiriasi ir apimtimi: vienos trumputės, vos kelių eiliucių, kitos – net labai ilgos. Manyina, jog trumpesnės daineles kūrė ir dainavo patys vaikai.

Vaikų dainos atspindi tą aplinką, kurioje augo pa-prasto kaimo žmogaus vaikas. Vaikų dainose pasaulis apdainuojamasis tokis, kokį ji suvokia vaikas. [...] Bendras vaikų dainų bruožas – dinamiškumas: viskas čia juda, keičiasi, žaismingai mainosi. [...]

Žemaitijoje daugiausia vaikų dainų užrašyta apie oželį, žvirblį, pelėdą, mešką, uodo ir kuisio nuotykius. Kokiu nora naujų gyvūnų vélyvosiose dainose beveik neatsiranda. Jau nuo seno gyvūnams būdingos savybės tarsi ir sudaro jų įvaizdžio esmę, jos išryškinamos naujoviškai, vaizduojamos kitaip nei tradicinėse dainose, kur gamtos ir žmogaus paralelės sudaro meninj paveikslų žavesj.

Dauguma šių dainų, atėjusių iš suaugusiuų repertuaru – kalendorinių, vaišių, medžioklės, – yra literatūrinės kilmės ir suaugusiuų kurtos vaikams. Todėl jų struktūrinės ir stilistinės ypatybės néra vienodos, tačiau vi-sas jas sieja tematika. [...]

Apžvelgus šių dainų siužetus, darytina prielaida, kad šių dainų skyriai galėtų būti suskirstyti į poskyrius: „Žvérių ir paukščių nutikimai“, „Gyvūnų vestuvės ir puotos“, „Žvérių ir paukščių karas“, „Mirtis ir laidotuvės“ ir pan. [...]

Yra paplitusi nuomonė, kad žemaičių vaikų liaudies melodijos pasižymi labai paprasta, nesudėtinga ritmika. Išskirtinė žemaičių dainų savybė – pastovūs intonacinių branduoliai, tuo tarpu ritmas, vis naujai įprasmindamas to paties tipo melodijas, besikeisdamas ir tarsi prisitaikydamas prie skirtingo įvairių poetinių tekstu ritmo, tampa kur kas variantiškesnis (J. Čiurlionytė 1969). Ritmo požymiai padeda išryškinti ne tik poetinio teksto, bet ir melodijų variantus. Žemaičiams būdingas savitas stilius, savitas dainavimo būdas. Žemaičių vaikų dainos yra tik mažorinės homofoninės sandaros, pasižymi ryškiu viršutinio melodijos registro iškėlimu su itin stipria dominantės atrama. Būdingas laisvas dainavimo būdas priskirtinas iš esmés nesudėtingiems ritmo-metro tipams.

Vaikų dainų ryšys su kitais liaudies dainų žanrais rodo, kad j kiekvieną folkloro reiškinį reikia žiūrėti kaip j bendros sistemos dalelę, atspindinčią vieningą liaudies pasaulėjautą, padedančią suprasti savo tautos kultūros formavimosi praeitj.

Spausdēnam Skouda rajuonė užrašitas vākū dainas.

AŠ REGÉJAU KUKUTĪ

Aš re - gē - jau ku - ku - tī, per du lau - ku le - kun - tī.
šil - kū liz - da su - kun - tī auk - sa kiau - ūs de - dun - tī.

Aš regiejau kukutī,
Par du lauku lekuntī,
Šilkū lizdā sukuntī,
Auksa kiaušius deduntī.

Aš kukutiou diekou –
Mon kukutis kiaušius.
Aš tus kiaušius muotošē –
Mon matušē mēsuos.

ATLIEKĖ ŽVIRBLĒLIS

At-lie-kè žvirb-le-lis, at-plas- no(jo), jau ta tei-sa, jauta tei-sa, at-plas-no- j(o).

Atliekė žvirblėlis, atplasnuo(jė),
Jau ta téisa, jau ta téisa, atplasnuo(jo).
Užmušiau žvirblėlį, užpampinai,
Jau ta téisa, jau ta téisa užpampinai.

Nupešiau žvirblėlį, nuplūrojau,
Jau ta téisa, jau ta téisa, nuplūrojau.
Išskruodiau žvirblėlį, išnarninau,
Jau ta téisa, jau ta téisa, išnarninau.

Išsūdiau žvirblėlį ī dvīlika bačkū,
Jau ta téisa, jau ta téisa, ī dvīlika bačkū.
Iškepiau žvirblėlį, iščirškinai,
Jau ta téisa, jau ta téisa, iščirškinai.

Sujiediau žvirblėlį, sunaikinau,
Jau ta téisa, jau ta téisa, sunaikinau.
Iššikau žvirblėlį, išstrungiuojau,
Jau ta téiisa, jau ta téiisa, išstrungiojau.

V. Skouda raj., Muosiedė apil., Bobeliškių km.
P. Baguckienė-Jarbutitė Barbuora, 95 m.
F. B. Kerbelitė, K. Viščinis 1961 m.
T. B. Uginčios 1968 m. LTR 3471 (1452) LTRF 233 (8)

Aš tou mēsā pjoviejems –
Mon pjoviejē šeina,
Aš tou šeinā karvelē –
Mon karvelē pēinā.

Aš tou pēinā katelē –
Mon katelē vākus,
Aš tus vākus vilkelio,
Mon vilkelis trūbā.

So tou trūbu to ro ro –
Vēsas mergēs top top top,
So kelelēs plamt plamt –
Visi šunīs vamt vamt.

V. Skouda raj., Muosiedė apil., Plaušiniū km.
P. Uona Jablonskienė, 55 m.
F. P. Juokimaitienė, R. Vasiliausks 1961 m.
T. B. Uginčios 1969 m.
LTR 3471 (1426) LTRF 251 (18)

AUGIN BOBUTĖ JUODPILKI OŽI

Au - u - gin bo - bu - tē juod-pil - kī o - ži. Nasa-rai sa-ba-lai,
auk - si sa-ba-lai, vin - gi tin - gi. siū - di tiū - di, juod-pil - kī o - ži.

Augin bobutė
Juodpilki oži.
Nasarai sabalai,
Auksi sabalai
Vingi tingi,
Siūdi tiūdi,
Juodpilki oži.

Išėjo bobutė
Oži variti.
Nasarai sabalai,
Auksi sabalai,
Vingi tingi,
Siūdi tiūdi,
Oži variti.

Nedoras ožiukas
Nenuor klausīti.

(Nukelta i 8 p.)

(Atkelta iš 7 p.)

Nasarai sabalai,
Auksi sabalai,
Vingi tingi,
Siūdi tiūdi,
Nenuor klausīti.

Paémé bobutē
Ilgā botagā.
Nasarai sabalai,
Auksi sabalai,
Vingi tingi,
Siūdi tiūdi,
Ilgā buotagā.

Uždrožė oželiui
Par pat uodegā.
Nasarai sabalai,
Auksi sabalai,
Vingi tingi,
Siūdi tiūdi,
Par pat uodegā.

Išbėgo oželis
Į tīrus laukus.
Nasarai sabalai,
Auksi sabalai,
Vingi tingi,
Siūdi tiūdi,
Į tīrus laukus.

Išėjo bobutē
Ožio ieškoti.
Nasarai sabalai,
Auksi sabalai,
Vingi tingi,
Siūdi tiūdi,
Ožio ieškoti.

Sutinka bobutē
Du pilkus vilkus.
Nasarai sabalai,
Auksi sabalai,
Vingi tingi,
Siūdi tiūdi,
Du pilkus vilkus.

V. Skouda raj. Žebruoku km., Muosiedė apil.
P. S. Duomarkienė, 58 m.
F. D. Duobėlėtė 1993 m. ŽK

EISIU I GIRĖ

Eisiu i girė
Pasiklausitė,
Kas girelie bildiejė.

Iškrēta vuors
Iš oužoulelė
Ir nutrūko sprandelī.

Atejé meška,
Didi daktarka,
Vuorou spronda taisitė.

Išsiunt furmontā
I Telšiū miesta,
Kad parvežtū liekarstū.

Atnešė drigniu
Ir kartiū krienū,
Ir arielkas butelkā.

Atliekė mosės
Iš Prūsū posės
Ir išgérė arielkā.

Oi tu, moselė,
Šonėis puselė,
Kam išgierė arielkā?

V. Skouda raj., Muosiedė apil., Šerkšniū km.
P. Liebienė Magdalena, 78 m.
ET. Daržinskaitė, T. Ramanauskaitė,
D. Kuzinienė 1959 m.
LTR 3497 (288)

Tautaviciūtės Gretas portęgrapėjė

IŠEJÉ TIEVIELIS

Iš - é - jo té - ve - lis, iš - é - jo mo - ti - nè - lè,
 iš - é - jo vi - si vai - kai į miš - ką.

Išejé tievelis,
 Išejé muotinelė,
 Išejé vésé vākā
 I mēškā.
 Sugava tievielis,
 Sugava muotinelė,
 Sugava vvésé vākā
 Peliedā.

Parnešé tievielis,
 Parnešé muotinelė,
 Parnešé vésé vākā
 Peliedā.

Nupešé tievielis,
 Nupešé muotinelė,
 Nupešé vésé vākā
 Peliedā.

Pardavé tievielis,
 Pardavé muotinelė,
 Pardavé vésé vākā
 Peliedā.

V. Skouda raj., Muosiedė apīl., Šaukliū km.
 P. Bagdarienė-Jasalitė Stefanėjė, 72 m.
 F. A. Baltrūnaitė, M. Telksnītė, D. Kuzinienė 1959 m.
 LTR 3497 (6) LLK 71 (69)

Tautavičiūtės Gretas portégrapéjé

Mona balondielis
 Tau niekā nadara.

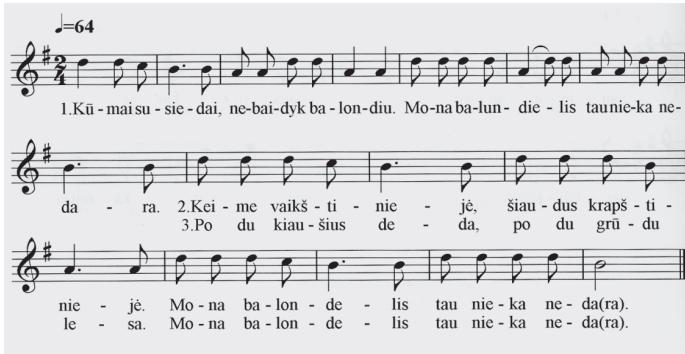
2. Kéimė vaikštiniejé,
 Šiaudus krapštiniejé.
 Mona balondielis
 Tau niekā nadara.

3. Po du kiaušius deda,
 Po du grūdu lēsa.
 Mona balondielis
 Tau niekā nadara.

V. Skouda raj., Pašélės apīl.,
 Grécaitiu km.
 P. Burbienė Paulina, 67 m.
 F. ir T. R. Macijauskienė 1998 m.
 AA

(Nukelta i 10 p.)

KŪMĀ SUSIEDĀ

1.Kū - mai su - sié - dai, ne-bai-dyk ba - lon-diу. Mo-na ba-lun - die - lis taunie-ka ne-
 da - ra. 2.Kei - me vaikš - ti - nie - jé, šiau - dus krapš - ti -
 3.Po du kiau - šius de - da, po du grū - du
 nie - jé. Mo - na ba - lon - de - lis tau nie - ka ne - da(ra).
 le - sa. Mo - na ba - lon - de - lis tau nie - ka ne - da(ra).

1. Kūmā susiedā,
 Nebaidik balondiu.

(Atkelta iš 9 p.)

OI, VOLUNGELI

=108 [1] Oi, vo - lun - ge - li, gel - ton - brükš - ne - li,
 [2] děl kuo ne - gei - ei - di on - ksti ry - tel?
 [3] [4] [5] [6] [7]
 [1] 3 [4] 5 [2] 3,4 [3] 5
 [5] 2 [6] 3,4 [5] [7] 2 [3]

Tautavičiūtės Greta portégrapéjė

Koltopis bova,
Koltopis lakiuoja,
Koltopis pabaidé
Bierūsius žirgelius.

V. Skouda raj., Muosiedė apil., Babeliškių km.
P. B. Baguckienė, 95 m.
E. iš T. M. Telksnitytė. 1974 m.

Oi, volungeli,
Geltonbrükšneli,
Dél kuo negéidi
Onksti rítel'?
Kuo aš géiduosio
Onksti rítelī,
Peimenelē draska
Mona lizdelī.

Saké nulesus
Kvēiteliū dėrveli,
Saké pabaukšténus
Bierūsius žirgelius.

Nei aš tén bovau,
Nei aš tén lakiuojau,
Nei aš tén pabaikštēnau
Bierūsius žirgelius.

SAULELÉ NUSILEDO

A musical score for 'Saulėlė' featuring two staves of music with lyrics in Lithuanian. The first staff begins with a tempo of $\text{♩} = 54$. The lyrics are: Sau - le - lė mu - sile - do už aukš - tų kal - ne - lių. The second staff continues with the lyrics: su - lau - kiem ge - go - žė šél - ta va - ka - rel(è).

Saulelė nusiledo
Už aukštū kalneliu,
Sulaukiem gegožė
Šélta vakarelė.

1994 m. AA

Viejielis atilsa,
Jau pūstė nustuojė,
Paukštelių notėla,
Kor linksmā gėiduojė.

Dongou žvaigždelės
Vakarėnė malda kalba,
Ačiū Déivuleliou,
Kursā vésus valda.

Véesus užmègdéna
Muočiutė naktelė,
Tikta neužmègdé
Véin lakštingalélė.

Par naktis gīsta,
Skaudė čiauškiedama.
Tartum sava vargus
Medems sakīdama.

V. Skouda raj., Gricaitiū km.
P. Šakénė Jūzaps ér Vincenta
F. ir T. D. Sipavičiūtė

Tautavičiūtės Gretas portégrapéjė

Malau méltelius, bobutė mona.
Man dzig dzig, man dzig kuka.
Cibai vasum vasavekum,
Vasavekum vasavekum,
Cibel gibel bimt.

V. Skouda raj., Muosiedė apil., Nevuotiu km.
P. S. Dobrovolskienė-Andrijauskienė, 34 m.
F. M. Telksnité 1974 m. ŽK

VUO KUR BOVĀ, OŽELI MONA?

=114

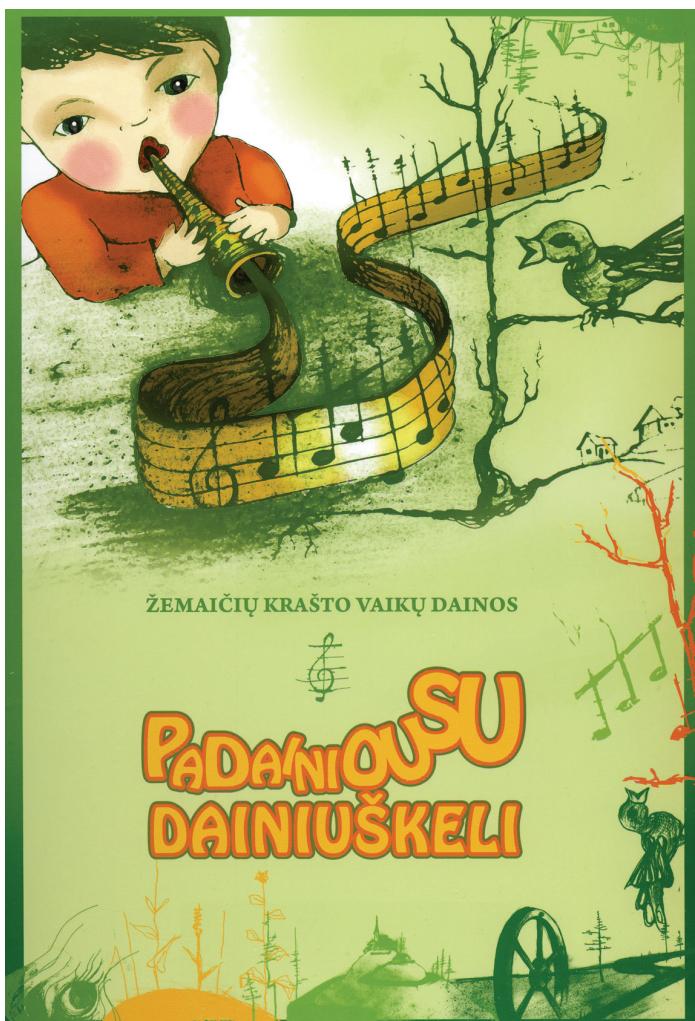
– Vuo kur bovā, oželi mona?
Man dzig dzig, man dzig kuka,
Cibai vasum vasavekum,
Vasavekum vasavekum,
Cibel gibel bimt.

Malūnelie buvau, bobute mona.
Man dzig dzig, man dzig kuka,
Cibai vasum vasavekum,
Vasavekum vasavekum,
Cibel gibel bimt.

– Vo kū ten dérbā, oželi mona?
Man dzig dzig, man dzig kuka,
Cibai vasum vasavekum,
Vasavekum vasavekum,
Cibel gibel bimt.

SANTRUMPOS

- AA – asmeninis archīvas
- DJ – Darijos Juodzevičienės asmeninis archīvas
- EV – Evaldo Vičino asmeninis archīvas
- F. – fiksuojojas
- V. – vietovė, kur daina užrašita
- P. — pateikėjo duomenis
- LLK – Vilniaus universiteto Lietuvių literatūros katedros rankraštiniai tautosakos rinkiniai
- LTR – Lietuvos mokslū akademijos Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto
- Lietuvių tautosakos rankraštīnas
- LTRF – Lietuvos mokslū akademijos Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto
- Lietuvių tautosakos fondai
- LTRF – Lietuvos mokslū akademijos Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto
- Lietuvių tautosakos fonoteka
- m. – melodija
- MFA KTR – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Muzikologijos instituto
- Etnomuzikologuos skiriaus muzikinio folkloro archīvo rinkiniai
- T. – transkribuotoj as
- t. – tekstas
- ZK – Žemaitijos kolegijos Telšiū menū ir pedagogikos fakulteto archīvas

Padainiousu dainuškeli

ŽEMAIČIŲ KRAŠTO VAIKŲ DAINOS SU NATOMIS

2008 metās leidīkla „Homo liber“ 1000 egz. tiražo išleida Videikâtės-Macijauskienės Ritas sodarita knîngą „Padainiousu dainuškeli. Žemaičių krašto vaikų dainos su natomis. Leidēnie īr 104 poslapē.

Tai jau ontrâsis R. Videikâtės-Macijauskienės sodarits ivairiū žanru dainielkliu rinkinīs. Anamé rondam lopšiniu, givunéjés apdainiavjmu, formuliniu kumuliatyviniu, literatûrénés kélmies dainū. Mažne vésé tekstā īr pateikamé tarméškā, tēp, kāp anas liuob dainiouté patekiejē. Pateikeju duomenis īr pateikté knîngas pabaiguo. Leidēnis īr skérts mozékas muokîtuojems, tievelems.

Leidēné vîršelé dailininké Jackünâté Živilė.
Knînga išspausdêna spaustové „Aušra“ (Kauns).

Leridéné pratarmie anuo sodarîtuojé R. Videikâté-Macijauskiené raša:

„Liaudies dainos vaikui teikia jvairiapusę naudą: lava intelektą, plečia vaizduotę, ugdo ir kontroliuoja jautrumą. [...]

Pateikiami kai kurių dainų melodijų variantai. [...]

Pažintis su liaudies kûryba ir meninis auklêjimas pasitelkiant ją kaip priemonę turi atitikti vaiko amžių, jo sąmoningumą, galimybes bei polinkius. Liaudies dainos sukuria tam tikrą, vaiką supančią derminę (intonacine) visumą, kurią jis suvokia kaip savą, gimbą ir lengvai įsisavina. Jadvyga Čiurlionyté pastebéjo, jog „...iekvienoje tautoje tos pačios derminės sistemos įgijo tam tikrą specifinį, iš kitų tautų išsiskiriantį, nacionalinį atspalvį. Tai pasireiškia didesniu ar mažesniu kai kurių sistemų populiarumu jvairiose tautose, tam tikra intonacinių krypčių atranka, savitu dermés santykiai su melodijos forma ir kt.“ (J. Čiurlionyté 1969). Rengiant antrają knygutę stengtasi atrinkti kuo paprastesnes ir jvairesnes daineles, kurias dainuotų ne tik vaikų folkloro ansambliuose, bet kuri pravesrtų kaip pažintinė medžiaga ikimokyklinėse įstaigose ar bendrojo lavinimo mokyklose. Sis dainelių rinkinys bus naudingas ne tik muzikos mokytojams, bet jdomus ir téveliams bei patrauklus vaikams. Pirmają žemaičių krašto vaikų dainų rinkinį „Gyvûnijos apdainavimas“ iliustravo Telšių dailės mokyklos mokiné Loreta Palekytė, o antrajį rinkinį „Padainiousu dainiuškeli“ piešiniais pagražino minėtos mokyklos direktorius Valdemaras Eitutis. [...]

Šin karta spausdénam daina, užrašitas Skouda rajuoné.

AA, A, A PA PA

A a a pa pa zui - kis vai - ką sū - pa - vo be - sū - tuo-dams
už - snū - do, nuo krès - la - liu nus - prū - do, ir ko - je - lę nu - lū - žo.

A, a, a pa pa,
Zuikis vâik soupava
Besoupoudams užsnûdâ,
Nuo krieslelè nusprûdâ
Ir kuojelé nulûžâ.

A, a, a pa pa,
Su mažaliu klapatâ,
Kad maželio nebûtu,
Né klapatu nebûtu.

Ak džinum tabalai,
Su maželiu klapatai.

AA-APA-PA

J = 118

A - a - a - a - a - pa - pa   zui - kis va - ka so - pa - va,   ba - so - pou-dams
 už - snū - da   nu kres - lc - lē   nus - prū - da,   ir ko - je - le   pa - lū - ža.

Aa-apa-pa zuikis vāka soupava,
 Basoupoudams užsnūdā,
 Nu kreslelē nusprūdā
 Ir kuojelē palūžā.

A A A PA PA

A - a a - pa - pa   zui - kis vai - kus sū - pa - va,
 be - sū - puo - dams už - snū - da,   ka - tins ko - jā at - kan - da.
 nuo krēs - lē - lia nus - prū - da,

A a a pa pa,
 Zuikis vākus soupava,
 Besoupoudams užsnūdā,
 Nu krieslelē nusprūdā,
 Katēns kuojē atkondā.

Dainininkēs pastaba: Dainiou vākus kavuojint"

PELEL, PELEL

Pe - lel, pe - lel, nešk mie - ge - li, po ma - žy - tēs pa - gal - vē - le,
 Kad ka - te - lē ne - pa - jus - tū ma - žy - tē - lē ne - pa - bus - tu,
 [1.] sal - dū mie - ge - li.   kad sal - džai mie - go/tu/.
 [2.]

Pelel, pelel,
 Nešk méigieli,
 Pu mažítēs pagalvélē,
 Saldū méigieli.
 Kad katelé
 Nepajostu,
 Mažítélē nepabostu,
 Kad saldē méiguotu.

PELÉ, PELÉ

J = 120

(*Pe*) Pe - le pe - le pe - liuo - ne - lē, at - nešk va - kams mei - ge - li.
 Kad vai - ke - le mei - go - tum, kad vai - ke - le il - sie - toms.

Pelé pelé peliuonelé,
 Atnešk vākams méigeli.

(Nukelta i 10 p.)

(Atkelta iš 13 p.)

Kad vaikelē mēiguotom,
Kad vaikelē ilsietoms,
Kad vaikelē mēiguotom,
Kad vaikelē ilsietoms.

AK TO, LIELĒ, PAJOU DIE LĒ

Ak tu, lē - le, pa - juo- dé - le kas tau ry - tā be - ka- vuos?
Par - nes tē - tis ru - giū sau - ja o ma - ma - lē rie - šu - tau - ti.
I - šeis tē - tis ru - giū piau - ti, o ma - ma - lē rie - šu - tau - ti.

Ak to, lielē, pajoudielē,
Kas tau rīta bekavuos?
Išeis tietis rugiū pjautē,
Vo mamālē réišotautē.
Parneš tietis rugiū saujē,
Vo mamālē riešutū.

Dainininkēs pastaba: Dainiou vākus kavuojint

VĒLKS VEJA VOVERAITE

J = 120
Vil - kas ve - ja vo - ve - rai - te e - si - ve - ja i eg - lai - te.
Oi lia dri, o lia dra o lia dri - ca o - pa - pa.

Vēlks veja voveraite,
Esiveja i eglaitē.
O lia dri, o lia dria
O lia drica opapa. 2 k.

Esiveja i eglaitē
Ir nutrūka uodegaitē.
O lia dri, o lia dria
O lia drica opapa. 2 k.

Akademēnē žamaitiū jaunima korporacējēs „Samogitia“ folkluora ansamblē „Virvitē“ šeimū vasaras stuoviklas 2009 m. akimirkas. Matuliauska Arvīda portēgrapēje

Ir nutrūka uodegaitė,
Pasisuva kepuraite.
O lia dri, o lia dria
O lia drica opapa. 2 k.

Pasisiuko kepuraite
Ir nueja pas mergaite.
O lia dri, o lia dria
O lia drica opapa. 2 k.

Man mergaitė nepažina
Žilu ožiu išvadino.
O lia dri, o lia dria
O lia drica opapa. 2 k.

ČIUŽIN LAPELĖ

Čiu - čin la - pe - lė per tél - ta, per - tél - ta, ou-de - ge - lė vělk - da - ma kap šlou - ta, kap šlou - ta, kap ték zó - sys pa - re - gie - jé, vě - sas grec - ta so - plaz - die - jé é dva - ra, é dva - ra.

Čiužin lapelė par télta, par télta,
Oudegelė vělkdama káp šlouta, káp šlouta.
Káp ték žosīs paregiejé,
Vésas gretā soplazdiejé i dvarā, i dvarā.

Išejé uriedas ont gonku, ont gonkū,
Pridavéna žouselēs pri ronkū, pri ronkū.
Dédís būris žousū bova,
Véina pati tepražova, žouselé, žouselé.

Mildutė. Matuliauska Arvida portégrapéjė

ATVAŽIAVA MEŠKA

At - va - žia - va me - š - ka šliū - buo - sa, šliū - buo - sa
il - guo - se kai - li - muo - se pir - šliuo - se, pir - šliuo - se.

1. 2.
Reiks vil - ke - li ap - ža - ny - ti ic kac ka ic kac ka, prl dra dri ta ta.
vé - sus sve - cius su - pra - šy - ti

Atvažiava meška šliūbusé, šliūbusé,
Ilguose kailiniuose piršliuose piršliuose.
Reiks vilkeli apžaniti ic kac ka ic kac ka,
Vésus svečius suprašti pel dra dri ta ta.

Senis genis malka kapuoje, kapuoje,
Šarka apinius nešiuojé, nešiuojé,
Rēks žvirblieli paprašti ic kac ka ic kac ka,
Jis muok alu padariti pel dra dri ta ta.

Ežis vežé buosuos arielkuos, arielkuos,
Šunis pluové bliūdus, torielkas, torielkas,

(Nukelta i 16 p.)

(Atkelta iš 15 p.)

Vuo tuos rainuosés katelés ic kac ka ic kac ka,
Nešé vēsuokés mēsēles pel dra dri ta ta.

Lapé svuočiuos eidama, eidama,
So oudéga taka šloudama, šloudama,
Vo tam zuikiou varga, biedas ic kas ka ic kac ka,
Vež jaunuosis i parietka pel dra dri ta ta.

Meška pamergiesé sédiejé, sédiejé,
Svirplé élgus maršus grajéjé, grajéjé,
Vélks čérkuté káp išgieré ic kas ka ic kac ka,
Šuoka ožka nusitvierés pel dra dri ta ta.

Eisém mudu šuokté, muočiuté, muočiuté,
Šéndéin laiks vedom linksmintéis, linksmintéis,
Iš vuožkuos kudluota kailé ic kas ka ic kac ka,
Bus péršliou keporé dailé pel dra dri ta ta.

Velks betonciavuodams pojalka pojalka,
Ér papjuové savo mīléma prietelka, prietelka,
Vésé sveté káp pajota ic kas ka ic kac ka,
Kad vélks vuožka jau paréta pel dra dri ta ta.
Vésé senē dīvējos, dīvējos,

Éš anuos veselés tiešijuos, tiešijuos,
Līg rītuojaus būsem suoté ic kas ka ic kac ka,
Vuožkas mēsuos prisilopé pel dra dri ta ta.

ATVAŽIAVA MĒSKA

At - va - žia vo meš - ka šiū - buo - se, šiū - buo - se, su di - deis kai - li - nais pirš - liuo - se,
pirš - liuo - se. Reiks man vil - ka ap - že - ny - ti ik ca
ik - ca ca, vi - sus sve - čius su - pra - šy - ti, fi - dra ra - ta - ta.

Atvažiava meška šiūbose, šiūbose,
Su dideis kailineis piršliuose, piršliuose
Reiks mon vélkā apženīti ik ca ikca ca,
Vésus svečius suprašītē fidra ratata.

Lapé par soda eidama, eidama,
Su uodego taka šloudama, šloudama,
Vo tam kiškiou – vargai, biedas ik ca ikca ca,
Vež jaunūsius i parietka fidra ratata.

Ežīs vežé buosuos arielkuos, arielkuos,
Šunīs pluové bliūdus, torielkas, torielkas,
Vuo tuos rainuosés katelés ik ca ikca ca,
Nešé vēsuoké mēselés fidra ratata.

Žemaitės. Mukienės Danutės portėgrapėjė

Žéla meška vélka vinčiavuo vinčiavuo,
Ožka vilka žiūrédama sau rauduo, sau rauduo:
– Juk tu, vélké, muni pjausi ik ca ikca ca
Kaili to mona numausi fidra ratata.

Vélks bešuokdamas paalko, paalko
Ir paverté savo miliéma prietelka, prietelka,
Vésé sveté kad sujoda ik ca ikca ca,
Kad vélks ožka jau parito fidra ratata.

Subiegé svetelé dívijos, dívijos,
Iš anuos mēselės tiešéjuos, tiešéjuos,
Jug dorna ožka apgavo ik ca ikca ca,
Šviežiuos mēsuos paragavo fidra ratata.

Mukienės Danutės portėgrapėjė

ČIGONÉLÉS MÉILE

BERNADETA BAUŽIENĖ

(Pabaiga. Pradžia „Samogitia“ 2010 m. Nr. 1)

Dar buvo labai anksti, dar nė saulé netekéjo, kai motina pažadino Čiaudąk. Pasaké jai, kad važiuotu sténu i miestą – ten nusipirks naujų drabužių ir batelius. Motina vakar nenoréjusi pirkti, nes nežinojusi, koks dydžio jai reikia. Čiauda turi pati prisimatuoti. Juk jei jau draugauja su Vytu, tai turi gražiau rengtis, kad jam sarmatos nedarytų. Čiauda nustebusi ir nepatikliai žiūréjo į motiną, o ši suko veidą į šalį, kad nesusidurta su jos tyromis akimis. Bet jtikino, ir Čiauda, užsigobusi šiltą motinos skarą, o saujeléje, po skara, paslėpusi puokštelię neužmirštuolių, išlipo į vežimélij. Tévas sušveitė arkliui, šis šokteléjo iš vienos ir pasileido smarkiai risčia. Jis skubéjo...

Čiaudai buvo šalta. Ji siaustėsi skara, kišo basas kojas į šieną, gulintį ant vežimuko dugną, bet vis tiek visame kūne jauté šaltį. Ne, ne vien dėl ankstyvo ryto vésos šiurpo jos kūnas. Ją émë kažkokia neaiški baimë. Ir tas sapnas... Ji šią naktį sapnavo labai baugų sapną. Ji nežinojo, ką jis galėtų reikšti, bet buvo taip baisu, taip baisu, lyg mirti eitų. Praskleidusi skarą į pažvelgė į puokštelię žydrų žiedelių, tarsi į Vyčo akis; jai taip reikėjo dabar jo žvilgsnio.

O tévas, neprivažiavęs miesto, pasuko šunkeliu į netoli matomą mišką. Kai į jį įvažiavo, Čiauda pamatė keletą vežimų. Vidury aikštelės degė laužas ir apie jį triūsė moterys, apsivilkusios ilgais margais sijonais. Ju krūtines puošė blykčiojantys karoliai iš žibancių monetelių. Ausyse karajo ilgi ir dideli auskarai.

Čiauda išplėstomis akimis žiūréjosi į tuos žmones ir jai émë kažkas atbusti galvoje. Jai atrodė, kad jau kažkada ir kažkur matė tokius žmones, kad pažsta juos. Tai čigonai... Juk ir aš pati esu čigonė, vadinasi, mano gentainiai... Tik ko tévas čia atvažiavo? – mąstė Čiauda.

Tévas išlipo į vežimuko ir nuéjo prie vieno stambaus, vyro pražilusia barzda. Jiedu ilgai šnekéjosi. Tas žilabarzdis vis žvilgčiojo į Čiaudą. Galiausiai tévas davé čigonui pluoštelį pinigų ir tada abu atéjo prie vežimuko, kur susigūžusi sédėjo Čiauda.

(Nukelta į 14 p.)

Žemaitės. Mukienės Danutės portėgrapėjė

Žéla meška vélka vinčiavuo vinčiavuo,
Ožka vilka žiūrédamas sau rauduo, sau rauduo:
– Juk tu, vélké, muni pjausi ik ca ikca ca
Kaili to mona numausi fidra ratata.

Vélks bešuokdamas paalko, paalko
Ir paverté savo miliéma prietelka, prietelka,
Vésé sveté kad sujoda ik ca ikca ca,
Kad vélks ožka jau parito fidra ratata.

Subiegé svetelé dívijos, dívijos,
Iš anuos mēselės tiešéjuos, tiešéjuos,
Jug dorna ožka apgavo ik ca ikca ca,
Šviežiuos mēsuos paragavo fidra ratata.

Mukienės Danutės portėgrapėjė

ČIGONÉLÉS MÉILE

BERNADETA BAUŽIENĖ

(Pabaiga. Pradžia „Samogitia“ 2010 m. Nr. 1)

Dar buvo labai anksti, dar nė saulé netekéjo, kai motina pažadino Čiaudąk. Pasaké jai, kad važiuotu sténu i miestą – ten nusipirks naujų drabužių ir batelius. Motina vakar nenoréjusi pirkti, nes nežinojusi, koks dydžio jai reikia. Čiauda turi pati prisimatuoti. Juk jei jau draugauja su Vytu, tai turi gražiau rengtis, kad jam sarmatos nedarytų. Čiauda nustebusi ir nepatikliai žiūréjo į motiną, o ši suko veidą į šalį, kad nesusidurta su jos tyromis akimis. Bet jtikino, ir Čiauda, užsigobusi šiltą motinos skarą, o saujeléje, po skara, paslėpusi puokštelię neužmirštuolių, išlipo į vežimélij. Tévas sušveitė arkliui, šis šokteléjo iš vienos ir pasileido smarkiai risčia. Jis skubéjo...

Čiaudai buvo šalta. Ji siaustėsi skara, kišo basas kojas į šieną, gulintį ant vežimuko dugną, bet vis tiek visame kūne jauté šaltį. Ne, ne vien dėl ankstyvo ryto vésos šiurpo jos kūnas. Ją émë kažkokia neaiški baimë. Ir tas sapnas... Ji šią naktį sapnavo labai baugų sapną. Ji nežinojo, ką jis galėtų reikšti, bet buvo taip baisu, taip baisu, lyg mirti eitų. Praskleidusi skarą į pažvelgė į puokštelię žydrų žiedelių, tarsi į Vyčo akis; jai taip reikėjo dabar jo žvilgsnio.

O tévas, neprivažiavęs miesto, pasuko šunkeliu į netoli matomą mišką. Kai į jį įvažiavo, Čiauda pamatė keletą vežimų. Vidury aikštelės degė laužas ir apie jį triūsė moterys, apsivilkusios ilgais margais sijonais. Ju krūtines puošė blykčiojantys karoliai iš žibancių monetelių. Ausyse karajo ilgi ir dideli auskarai.

Čiauda išplėstomis akimis žiūréjosi į tuos žmones ir jai émë kažkas atbusti galvoje. Jai atrodė, kad jau kažkada ir kažkur matė tokius žmones, kad pažsta juos. Tai čigonai... Juk ir aš pati esu čigonė, vadinasi, mano gentainiai... Tik ko tévas čia atvažiavo? – mąstė Čiauda.

Tévas išlipo iš vežimuko ir nuéjo prie vieno stambaus, vyro pražilusia barzda. Jiedu ilgai šnekéjosi. Tas žilabarzdis vis žvilgčiojo į Čiaudą. Galiausiai tévas davé čigonui pluoštelį pinigų ir tada abu atéjo prie vežimuko, kur susigūžusi sédėjo Čiauda.

(Nukelta į 14 p.)

Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka

(Atkelta iš 17 p.)

– Na, Čiauda, štai tavo giminaičiai. Jie pareikalavo, kad tave grąžintume jiems. Juk tu žinai, kad mes tave radome jū užmirštą prie upės, tai dabar, štai, atvažiavo ir nori tave pasiimti, – pasakė tévas. Čiauda pašoko vežimuke, skara nuslinko nuo jos pečių ir visi pamatė liekną ir gražią jos figūrėlę, nepaprastai gražų jos veideli, jos dideles juodas akis.

– O Vyčas? Kur mano Vyčas? Aš noriu su juo, aš negaliu be Vyčo, aš... aš... – tylomis émė šniabždėti Čiauda.

Ji šoko iš vežimėlio ir lyg laukiné stirnelė pasileido keliu atgal. Ji suprato, kad tévas ir motina ją apgavo, kad atplėsė ją nuo Vyčo. Ir bέgo ji kiek vieko turėdama atgal, pas savo Vyčą! Ji išgirdo užpakaly savęs arklio kanopų bildesj. Grįžtelėjusi per petj, pamatė zo-vada prie jos lekiantį raitelj. Čigonas, pasilenkės ant arklio, sugriebé už jos drabuželi. Čiauda perkrito. Vy-

riškis prišoko prie jos. Čiauda pamatė labai tamsų veidą, apžélusį juoda barzda. Tas veidas juokési, juokési iš jos beviltiškų pastangų pabégti. Vyras jai kažkā saké, bet ji nesuprato tos kalbos. Jis užmetė ją ant žirgo ir atgręžė jį atgal į stovyklą. Čiauda susidėjo rankeles lyg malda ir émė gailiu balsu maldauti, kad ją paleistų. Tévo vežimukas, šokinédamas šunkeliu, pralékė pro šalį... Tévas net nežvilgtelėjo į Čiaudą... Ji suprato, kad viskas baigtą, kad jai lieka tik mirtis. Ne veltui tokį baisų sapną šią naktį ji sapnavo. Kai arklys pasieké taboro vietą ir sustojo, ji nusliuogė nuo arklio ir susmuko ant nutryptos vejos.

„Vyča, mano Vyča, neberegési tu daugiau savo Čiaudos, nebemylési jos daugiau žalioje miško sléptuvėje,“ – aimanavo jos širdis ir ašaros sruvo iš jos akių, tekéjo ir tekéjo pablyškusiui, sublogusiu juos veideliu.

Kai sutemo, smarkiai suliepsnojo čigonų laužas. Moterys atvedė Čiaudą prie ugnies, pastatė prieš ją dubeneli su kažkokiu valgiu. Visi sédėjo prie laužo, parietę po savim kojas, valgę ir gérę vyną. Ją taip pat vertė gerti vyną, bet Čiauda sukando dantis ir né lašelio nenugérē, né kąsnelio maisto nepaémė į burną.

Paskui atsistojo tas senas čigonas, kuris ją nupirko iš tévo ir, paémęs Čiaudą už rankos, nutempé prie vyrų, sédėjusių kitoje laužo pusėje. Iš būrio išėjo tas pats čigonas, kuris ją arkliu pasivijo. Čigonų vyresnysis jdėjo Čiaudos rankelę į didelj, pajuodusj, nešvarų jaunojo čigono delną, ir pasakė lietuviškai:

– „Štai, mergaite, tavo vyras. Tu čigonų kilmės ir privalai gyventi su čigonu ir jam gimdyti vaikus.

– Ne! Ne! Aš turiu vyrą, Vyčas mano vyras, nereiki man kito. Čiauda niekada kito nemylés! – šaukė ji, plėšdamasi iš ją laikančių rankų.

– Užmirši tu jį ir pamils čigoną. Jo tévai nenori tavęs. Tai kaip jūs gyvensite? Gèda čigonélei myléti sve-tintautj. Koks jis tau vyras? Jis ponaitis, o tu biedna čigonélė. Jis tik pažaidės būtų su tavimi, o paskui palikęs vargo vargti ir jų tarname būti. Pas mus tu būsi lygiateisė čigonų dukra, laisva. Mūsų takai tolimejji, mūsų laukai platieji, poilsis miške prie laužo. Štai čigono gyvenimas. Dainos ir šokiai prie laužo vakarais, o nakty – meilė su savu ir savame vežime. Čiauda, nebijk mūsų, mes tave pamilsime visi. Tarp moterų tu rasi sau seserų ir draugių, būsi laiminga. Laisva ir laiminga.

Čiaudos sąmonę pasiekdavo tik kai kurie žodžiai. Ji suprato, kad čigonas teisybę kalba. Ji čia būtų tarp savų, lygi su visais ir niekas jos čigone ir ragana nebepravardžiuotų. Bet prieš jos akis vis buvo ta žalia miško palapiné, buvo Vyčas, jo meilė. Ir ji jautė tą meilę kiekvienu savo karšto krauso lašeliu. Ne, šitą meilę jai atims tik su gyvybe.

Apie laužą šoko jaunos čigonės, skambéjo ant jų

krūtinių papuošalai, vyru rankose skambėjo gitaros ir aidėjo laukiniai jų šūksniai. Po kurio laiko Čiaudą, sučiupės už rankos, prie savo vežimo. nusitempė juodasis čigonas. Čiauda abiem rankom įsikibo į ratų tekinį ir jos niekaip nebuvo galima nuo jo atplėsti. Čigonas švelniai ją įkalbinėjo, mègino apkabinti, bet ji išsirangė iš jo rankų mikliau nei gyvačiukė. Galiausiai vyru pritrūko kantrybés ir jis, sugriebęs ją į glébj, visa jéga trūktelėjo į save ir kaip vilkas su savo grobiu dingo po drobiniu vežimo stogu.

Stovykla nurimo, laužas prigeso. Tik kartais pasigirdavo vaiko verksmas ar jaunas juokas iš kurio nors vežimo.

Tik juodojo čigono vežime visą naktį vyko kova. Gir-déjosi Čiaudos šūksniai ir tylūs vyro įkalbinéjimai. Kuriam laikui ir ten viskas nurimo, tačiau, kai paryčiujuodasis čigonas vél pareikalavo savo teisių, vežime vél užvirė kova. Čiaudos balso nebebuvo girdéti, bet užtat, kaip keikési vyras! Galiausiai jis iššoko iš savo vežimo, jo plaukai buvo sutaršyti, visas veidas iki kraujo subražytas; jis kratė rankas, kurios buvo nusėtos kraujujančių dëmių. Tai nuo Čiaudos dantų. Ji gynési lyg laukinė katé, visu savo miklumu ir aršumu. Ji gyné Vyčo nuosavybę, gyné tai, kas tik jam vienam priklausé.

Čigonas keikési ir rékavo, kol nubudo visa stovykla. Pasirodė ir čigonų vyriausiasis.

– Pasiimk tą laukinę panterą, tą prakeiktą svetimo vyro mergą! Pažiūrėk, ką ji padaré su manim, – ir jis atkišo savo sukandžiotas rankas, parodé savo subražytą veidą, išdraskytą barzdą ir išrautus plaukus. Jauni čigonai kvatojos iš jo ir negailėjo patarimų, kaip jam reikéjel elgtis su merga... Įsiutintas tų patyčių, jis šoko prie vežimo ir už plaukų ištempé Čiaudą į lauką ir nublošké ant žemės. Jis viré iš pasiutimo, jam buvo gédá prieš visą stovyklą. Tokia mergiūkštė, o nepasidavé jam, jis nepasieké savo ir dar taip jí apdraské. Jo rankoje atsirado trumpas, iš odos supintas bizūnas – su tokiu bizūnu galima prakirsti net arklio odą. Atsivedėjo ir krito Čiaudai per veidą... Čiauda baisiai sukliko ir rankomis susigriebé už kiaurai perkirsto veido. Čigonas dar kartą atsivédéjo ir krito jai per pilvą. Trečias kirtis buvo jr krūtinę. Kai Čiauda, raitydamasi iš skausmo, apsiverté kniūbsčia, jis émė bizūnu raižyti jos nugarą ir jos lininiai marškiniai, kruvinais skivytais pleišėjo ant jos. Po kiekvieno naujo kirčio ant jos kūno ištrykdavo naujas kraujo ruožas. Senasis čigonas neišlaiké ir sugriebé jaunojo čigono ranką.

– Užteks. Pas ją trigubai daugiau žaizdų negu pas tave.

Čiauda guléjo paslika. Ji buvo be sąmonés. O stovykla ruošési į kelionę. Kinké arklius, moterys paskubom gamino valgj. Kai kurios, o ypač vaikai, susirinko prie nejudančios, sukruvintais drabuželiais merginos. Či-

Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka

goniukai tarp savęs čiauškéjo, kad ji jau užmušta. Niekam jos nebuvo net gaila. Jie žinojo, kad ji, „nusipelné“ mušimo, kaip šuo, kaip koks gyvulys, tad štai ir guli sau jau negyva. Motinos pasišauké savo vaikus, tvarkési ir nešiojo į vežimus rakandus. Sena čigonė, nešina ąsotį rankoje, priéjo prie Čiaudos ir plona čiurkšlele émē pilti vandenj ant jos galvos. Čiauda sudejava. Tada senoji moteris atverté ją ir net atšlijo iš pasibaisėjimo. Čiaudos veidas buvo perkirstas nuo kaktos ligi lūpų. Viršutiné lūpa buvo kiaurai perréžta, visa burna pilna kraujo... Sené pylé vandenj ant tos baisios žaizdos ir vanduo plové apkrešėjusį kraują, kartu patekdamas ir į burną. Čiauda sunkiai nurijo kelis gurkšnelius. Sené išpylé visą vandenj ir šiek tiek apšluosté, delnu nubrauké kraują jai nuo akių. Ji kažkā gailestingai kalbėjo Čiaudai, bet ją tuo metu pradėjo šaukti prie jau išvažiuojančių vežimų ir sené nuéjo. Čiauda liko guléti ant rasotos žolés, medžių paūksmėje. Ji vél prarado sąmonę, o gal, skausmui kiek aprimus, ir užsnūdo iš begalinio nuovargio,

Po kurio laiko ji atsisédo ir skausmingai sudejava. Pamègino atsistoti. Tai jai padaryti ne iš karto pavyko. Laimé, kojos nebuvo nukentéjusios, jos vis dar buvo

(Atkelta iš 19 p.)

sveikos ir stiprios. Ji apsidairė. Nieko gyvo aplinkui nepamatė. Tas jai suteikė jėgų.

Išvažiavo.. Čiaudą paliko... Dabar namo, pas Vyčą...

Ir ji nusvyravo į tą pusę iš kur buvo atvežta savo pono vežime, kuris ją pardavė. Ji kaip tėvą jį gerbė visą savo trumpą gyvenimą, o jis štai kaip su ja pasielgė. Ką dabar daro Vyčas? Gal ieško jos po mišką? Ar pasakė jam, kur ją padėjo? Turbūt ne. Jei būtų pasakę, Vyčas būtų atėjęs pas savo Čiaudą. Nepasakė... Jis nežino, kur esu. Skaisčioje ir doroje šios mergaitės šidelėje nebuvo nei pykčio, nei keršto. Ji tik žinojo, kad tėvas blogai su ja pasielgė, bet nesuprato už ką ir kodėl. Juk ji niekam blogo nedarė, juk ji tik mylėjo... Ir ją mylėjo... Tai atėjo savaime, kaip savaime kasdien pateka saulė. Ir dabar ji mažiau jautė savo sužaloto kūno skausmus, kiek neapsakomą meilę ir ilgesį savo vyro. Kad tik pasiektų upelę, kad tik gavus gurkšnelį vandens, taip norisi gerti... Ir ji éjo tollyn, jau ne kūno jėgų nešama, o vien tik valios pastangomis ir to vienintelio troškimo, pasiekti namus, savo mišką, Vyčą... Éjo ir klupo, dažnai ilgokai pagulėdama parkritusi. Galbūt ji keletą kartų buvo ir nualpusi, po kurio laiko vėl pakildavo ir vėl šlitiniavo tollyn. Saulė jau buvo gerokai pakrypo į vakarus, kai ji priéjo pažystamą mišką. Jau, jau nebetoli... Bet dabar ji už viską pasaulyje labiausiai norėjo pasiekti upę. Ji vos bejautė save, viisa degė baisioje ugnyje. „Gerti... gerti... ir tik gerti“, – kalė jos galvoje mintis. Su kiekvienu širdies tvinksniu ji jautė, kad baigiasi jos jégos, kad štai grius ir nebejudės daugiau. Bet per aptemusią sąmonę lyg šviesos spindulys ją sąmonėje aplankydavo Vyčo atsiminimas.

O Vytas tą rytą miegojo ilgai ir nubudės dar ilgai gulėjo ir galvojo apie Čiaudą. Jis stebėjos, kodėl taip tylu kieme ir visuose namuose, kodėl nesigirdi bruzdesio virtuvėje, nei motinos nei Čiaudos balso. „Vėl ją išvarė prie lauko darbų“, – pagalvojo nepatenkintas. Ir vėl pasidavė savo mintims, ir malonioms ir neramioms. „Iš tiesų – kas toliau? Šiaip ar taip jis mokysis, pri-vers tėvus leisti jam studijuoti mediciną. O Čiauda? Pasiliiks tėvų namuose ir lauks jo kaip kasmet laukdavo. Tačiau jis jautė, kad nebéra taip, kaip seniau. Kažkas pakito. Meilė jį pakeitė? Jį tuo pat metu graužė ir sąžinė? Juk dabar mudu vyras ir žmona, tai išeina – šeima? Turiu vesti Čiaudą ir padaryti ją teisėta savo žmona. Ką dėl to pasakys tėvai? Juk jis dar nepilnametis, be tėvo sutikimo vesti negali. Jie abu dar per jauni... Jis net pašoko lovoje. Daugiau gulėti pasidarė nebeįmanoma. Čiauda – be pavardės, be pilietybės, visai nemokyta... Ne! Reikia kaip nors išspręsti tuos klausimus. Reikia pakalbėti su tėvu. Jis geriau jį supras nei motina. Tėvas jo dar net neišbarė dėl Čiaudos, o juk jis taip pat mato ir, aišku, supranta viską. Supranta vyriškai. Na tai, žinoma, su tėvu jis pakalbės, tėvas ras išeitį, patars, padės. Bet kad ir kažin ką jam sakytu, Čiaudos neatsižadės, ne, niekada jos neatsižadės! Ah, Čiauda! Kitos tokios néra visame pa-saulyje, meile mano! Raudonoji aguonéle mano! Kas man tėvų pyktis, žmonių kalbos prieš tokią meilę!

Ir pilnas jaunatviško džiaugsmo ir optimistiškiausių minčių Vytas apsirengė ir išėjo į kiemą. Šypsodamasis jis pakalbino ir paglostė prie jo atbègusį šunį, išvijo vištas iš daržo, kurios kapstési jaunu agurkų lysvėje. Bet staiga jį suémé kažkoks neramumas ir jis įsiklausė į tą tylą, tvyrojusią visuose namuose.

Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka

Jis vėl jéjo į trobą. Tylu. Tuščia. Nuéjo į virtuvę, nes jau ir pilvas urzgė, prašė pusryčių. Ten – taip pat nė gyvos dvasios. Ant stalo stovėjo pieno puodynė. Vytaas įsipylė pieno, susirado duonos puskepalį ir, atsi-pjovės riekę, émė kramsnoti, užsigerdamas pienu.

„Bet kur jie visi pasidėjo šjryt?“

Iš tėvų kambario kažkaip nedrāsiai jéjo motina. Ji buvo galvą apsimuturiavusi didele skara, dabar ją dar labiau užsitraukė ant akių, slėpdama jas, paraudonavusias ir užtinusias nuo verksmo.

– Kas tau, mama, ko verki? Ar sergi?

– Sergu... Sergu, bet tai nieko, praeis..“ – ir pasiūlė sūnui pusryčius. Bet Vytaas jau užkando ir paklausė, kur tėvas. Motina pasakė, kad išvažiavo kažkokiai savo reikalais. Visi kiti prie lauko darbų. Jį tai nemalonai užgavo, juk prašė, kad nesiūstų Čiaudos prie sunkių darbų, o pasiuntė.

Ir staiga jis prisiminė vakar nupirktais arklį. Pasibalnos ir pajodinės. Nujos į laukus ir parsineš savo mergelę. Išsivedė iš tvarto gražuolį žirgą. Gražus rusvas jo plaukas blizgėjo, oda nervingai krūpčiojo, karpė ausimis.

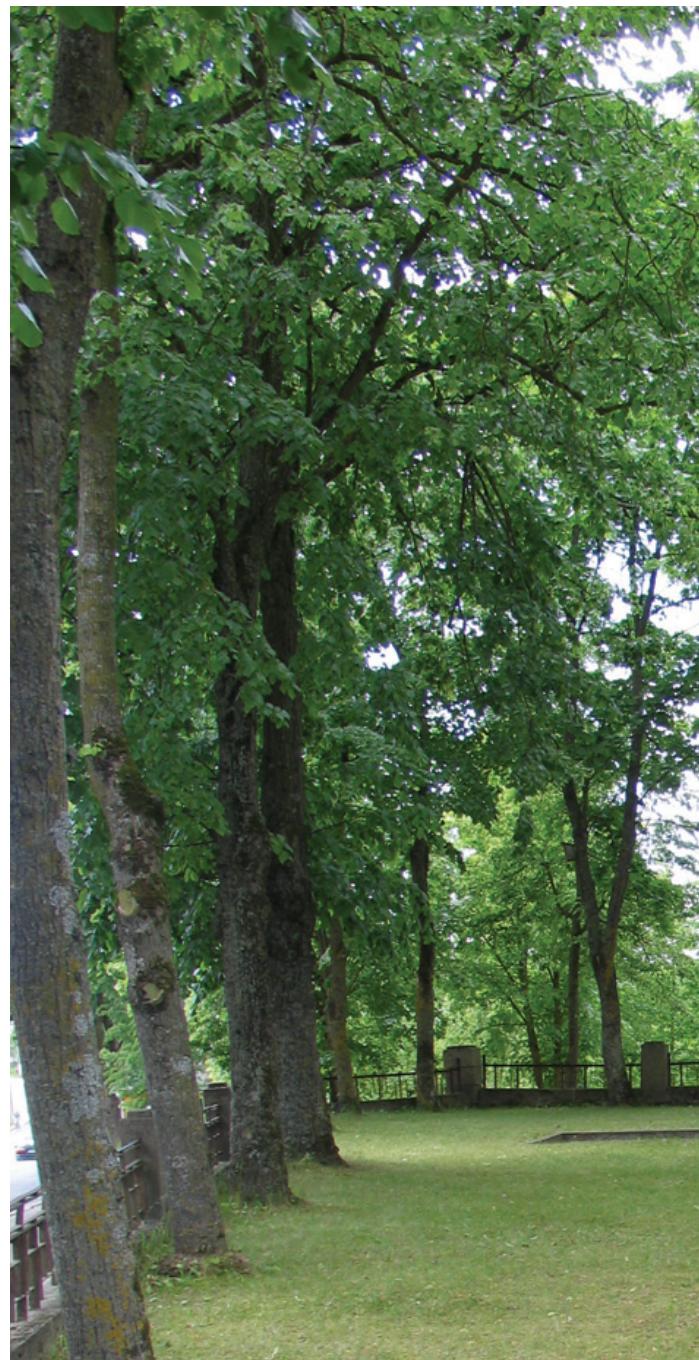
– Na, tévo išrinktasis, ar moki nešti raitelį? – ir nusiuokė pats iš savęs, o paskui, glostydamas žirgo kaklą pasiteisino:

„Va... tas raitelis tai abejotinas. Man atrodo, kad tau yra tekė geresnius nešioti“.

Jis uždėjo ant žirgo nugaros gūnelę, taip darydavo tévas, kad balnas mažiau trintų arklio odą, paskui uždėjo balną ir, pakišes delną po juo, nubraukė paplaukiui, kad nepaliktų raukšlelės po balnu. Suveržė, su-tampė, rodos, viską, ką reikėjo. Žirgas neramiai trypė, skersakiavo nepatikliai akimis į šį naują šeimininką, kuriuo ir apsiéjimas su juo buvo kažkaip jau įtartinai nevyriškas. Pagaliau raitelis įsitaisė balne, ant žirgo nugaros ir atleido apynasrį. Žirgas, šnairuodamas į tvenkinį, nužingsniavo prie atkelty vartų. Laukų keliukas sparčiai bėgo atgal iš po žirgo kojų. Véjas taršė šviesius Vyto plaukus ir malonai gaivino jo jauną krūtinę. Labai jau puikiai jautėsijis ant gražaus žirgo, plačiuose laukose su savo dar platesnėmis svajonėmis, kurios skriejo ir nešé jį greičiau nei žirgas. Jo tévo pievose samdiniai grébė šieną ir mynė vežimus, bet, kad ir kaip akylai žiūréjo, Čiaudos tarp jų nematė. Į mišką nubėgo, pagalvojo Vytaas, ten laukia manęs ir kaišo žiedais mudviejų meilės lizdelį... Ah, Čiauda!

Jis prašuoliavo laukus ir ristele émė joti palei upelės krantus, o kai prijojo brastą, pavaré žirgą į létai tekantį vandenį. Bet žirgas į vandenį nesidavė įvaromas, jis muistė savo gražią galvą, šnarpštę, o, labiau Vyto paragintas, prie pat vandens net piestu atsistojosi ir Vytaas, vos vos nenulékė ant žemės..

– Kvailys tu, manai kad nuskësi brastoje! Ir kur tu

Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka

augai, jei vandens bijai? – ištaré garsiai Vytaas. Negaliédamas perbristi upelés, jis émė šaukti Čiaudą. Miške atsikartojo balso aidas ir be atsako sugrįžo atgal. Čiauda neatsiliepė.

– Gal jau namo paréjo? – ir pasuko žirgą stačiai per sodą, išsilenkdamas obelų šakų. Kiemas jį pasitiko tuščias, tik šuva išlindo iš kažkur ir, vizgindamas uodega, žiūréjo į jį, bijodamas per arti prieiti prie žirgo kojų. Kažkoks nerimas, beveik baimė, perliejo Vyto širdį... Jis ir pats nesuprato, iš kur tas keistas jausmas, lyg nelaimės nuojausta!

(Atkelta iš 21 p.)

Pririšo arklį prie vartų stulpelio ir skubiais žingsniais nuėjo į trobą. Didžiajame kambaryste, troboje, nieko nebuvo. Kitame trobos gale – Čiaudos kambarėlis, o šalia jo – tévų alkierius. Pravéres duris virtuvén, žvilgtelėjo ten, bet virtuvéje – nė gyvos dvasios. Atidaré duris į tévų alkierių. Lovoje, susirūsus šlapiu rankšluosčiu galvą, guléjo motina. Ji tyliai dejavo.

– Mama, ar tu gali man pasakyti kas tau yra? Ir kur šiandien Čiauda. Aš jos niekur nerandu. Motina nusuko veidą į sieną, kilstelėjo ranką, lyg norédama kokiu gestu kažką parodyti, bet ranka vél bejégiškai nukrito ant lovoso. Tuo metu staiga sužvingo jo pririštasis žirgas. Vytas tyliai uždaré duris ir išejo į kiemą. Keliuku nuo vieškelio artéjo tévo važnyčiojamas vežimukas. Vytaus nusivedé prajodinétaji žirgą į patvartę ir émē laukti privažiuojančio tévo.

– Kur, téve, taip anksti važiavai? – paklausé Vytas. Bet tévas, užuot atsakęs į klausimą, émē nukinkytį arklį, o Vytiui pasiūlè pajodinéti naujuoju žirgu.

– Aš ką tik parjojau iš laukų. Puikus žirgas, tik vandens bijo, negaléjau per brastą jo pervaryti.

– O ko tau buvo joti per brastą? Negi mišku jodinéti geriau, nei keliais?

Staiga Vytaus pamato ant vežimuko sédynés sujauktą motinos skarą. Jis nutrauké ją ir ant žemės pabiro apvytusios neužmirštuolių šakelés... Tuo pat metu baiasi mintis trenké Vytiui į galvą:

– Téve, kur tu važinéjai?! Kam ta skara tavo vežime ir iš kur Čiaudos mylimos gélés, čia, šioje skaroej?! Tu išvežei ją! Kur?! – jis šoko prie tévo, sugriebé jį už sermégos atlapu ir iš baimés persikreipusį tévo veidą prisitrauké prie savęs. – Kur tu ją padéjai! – rékė Vytaus.

Tévas drebančiomis rankomis émē vynioti vadžias...

– Sūnau, bük vyras ir suprask. Pagalvok: negi ta

mergaité tau? Atvés tavo jaunatviškas karštis ir pats pamatysi, kad su ja gyvenimo nenugyvensi. Ji tau neligyi. Kur tu ją parodytum, bemokslę, tamšią kaimietę, o dar čigonę. Vyto veidas išbalo, lūpos pradéjo drebéti, o akys net padéro iš siaubo, nes suvoké, kad ko gero iš jo ją atémë, kad jis jos neteko. Išsigandęs tévas suémé sūnų už pečių, stipriai aplébė, be žodžių, vyriškai, norédamas jam padéti šią sunkią valandą iškesti, bet sūnus nublošké tévo ranka, su tokiu pasibjaurėjimu, lyg tai būtų buvę du šlykštūs žalčiai. Tévas jam kažkā dar vapaliojo, bet sūnus jo žodžių negirdėjo ir lyg koks lunatikas, su tomis savo padérusiomis akimis, įsmigusiomis kažkur priešais save, lyg sapnuodamas ir nepabudęs, nusvyravo per kiemą, per sodą, į pakalnę ir ji paslėpė nuo tévo akių sodo medžiai.

Tévas sumeté padargus į vežimą, jvedé arklį į tvartą ir pats, nesižinodamas ką daro, uždaré tvarto duris, net nepažvelges į prunkščiojančią arklį, po kelionés prašantį pašaro; taip dar niekada nebuvo buvę.

„Tai taip labai jis ją myléjo? Kaip gi bus dabar?“ – susimasté tévas. Bet juk eina metai su savo rūpesčiais, vargais ir užgesina tą jaunystés ugnį, tą pirmąją, karštą meilę. Išblésta ji tarp gyvenimo kovų už būvj. Gerai, jei dar bent lieka pagarba tai pirmajai, tai gyvenimo draugei. O kaip būtų buvę Vytiui? Kas Čiauda būtų buvusi jam, mokytam, turtingam vyru? Tam-suolė, su savo čigoniška prigimtimi. Kaip ji būtų pritaipusi prie jo draugų? Ne, gerai padariau, gerai, kad ją išvežiau.

O Vytaus blaškési po mišką lyg paklaikęs. Jis apilaksté visa vieteles, kur mègdavo sédeti Čiauda, kur ją dažniausiai rasdavo, apsikaišiusią laukinių gélių žiedais. Galiausiai griuvo žaliojoje sléptuvéje ant samanų ir jam pasirodës, kad čia viskas dvelkia Čiauda, jos plaukų kvapu, jos lūpų karščiu. Jis negaléjo net pagalvoti, kad nebepamatys jos, kad jam atémë ją, jo Meilę. Jis griežé dantimis iš pasiutimo. Pakils, nueis ir

Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka

trenks tévui, atkeršys jam už Čiaudą. Nevilties ir skausmas jį tarsi varstė. „Kur Čiauda? Kur Čiauda?“ – aimavano jis.

Čiaudaaa! Čiaudaaa! – rékė jis visam miškui. Tačiau miškas tylėjo, tik jaunasis, puikusis beržas liūdnai ir gailiai mojo savo švelniomis žaliomis ir vésino degančia vaikino galvą.

Vienu metu ant sąmanų parkitęs Vytas pajuto, kad kažkieno rankos glosto jo galvą, nori jį pakelti už ranką. Verksmingas motinos balsas maldavo atleisti, prašė eiti namo. Dievas palengvins jam. Vytas girdėjo motinos balsą, tokį brangų nuo kūdikystės, ir jautė jos rankas. Bet staiga jis pajuto, kokia svetima jam ši moteris, koks svetimas jos balsas ir tie žodžiai – pasityčiojimas iš jo kančios. Jis spruko iš palapinės ir dingo miške. Jau buvo sutemę, ir raudonas, didelis ménuso pakibo tamsiame danguje. Namo jis negržo. Liko palapinėje su savo mintimis ir savo kančia.

Saulė buvo jau aukštai pakilusi, seniai buvo prasidėjusi karšta diena, kai Vytas pabudo. Pabudo ir, neatmerkdamas akių, pro snaudulį pajautė malonią šilumą. Jo kančia jau buvo kiek atslūgusi, bet jo sąmonę lyg rūkas temdė begalo tingus nuovargis. Staiga jo pirštai po savimi užčiuopė samanas, drėgnas ir šaltas iš po nakties, ir kietą žemę. Atmerkė nustebusias akis. Tai jis ne savo lovoje? Ir tarsi lyg baisiu uraganas jį užgriuvo tiesa, kuriaj jis buvo kiek primiršes miegomas. Jis pamatė, kad guli užklotas senais tévo kailiniiais, kad šalia jo, ant lininio rankšluosčio guli riekėmis suraikytas puskepalis duonos, o tarp riekelių įsprausti lašinių brizgeliai, stovi pieno sklidinas ąsotis. Jis pasijuto žvériškai išalkęs, paémė duoną ir gailiai šyptelėjo. Pavalges vél išsitiesé po šiltais kailiniiais, įsmeigé akis į svyruoklio beržo šakas.

„Tu matei ją, kai nuoga, lyg genialiausio skulptoriaus kūrinys, pradingdavo mano gléby... Tu girdėjai jos apsalusias nuo meilės aimanas, matei mano laimę, mano džiaugsmą; Tu matei, kai iš mudvieju dviejų buvo vienas kūnas, viena meilė, viena laimė, abiejų tokia pati. Viena... Puikusis medi, ar tu nepavydėjai mums? Ar nesigailėjai, kad tu – Medis ir niekada nepajusi tokijų jausmų?...“

Staiga ant jo veido nukrito vienas, kitas lašelis... Pabiro šalti lašeliai ant galvos... Vaikinas pašoko, jo žydros akys paniro išlakaus jauno beržo žalioje lapijoje: „Tai... Tai nejau čia Tavo ašaros, Berže?! Tai nejau Tu supranti mane, gali girdéti žmogaus dejones? O, Berže, Berže!.. Ir vainiko rankos apsigivo apie baltą lie menj. Jis spaudėsi prie Beržo, lyg prie artimiausio gyvo draugo, ir balsi rauda išsiveržė iš jo jaunos krūtinės. Jo keliai sulinko, jis sukniubo ant samanotų Beržo šaknų ir émė raudoti... Jo kančia pagaliau prasiver-

Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka

žé ir ašaromis. Karštos ašaros tekėjo sukritusiu, išbalusiu jo veidu. Vytas sukniubo ir ilgai gulėjo susirietęs į kamuolėlij.

„Ką dabar turiu daryti?“ – émė mąstyti Vytas. Jis negalėjo net pagalvoti, kaip gyvens be jos, be Čiaudos. Jis net negalėjo įsivaizduoti, ką pasakys tévams, jei juos sutiks.

„Bet kur jis išvežė ją? Jis turi jam tai pasakyti. Juk turbūt jis neužmušė jos? O gal tikrai nužudė? Ne, turės jam pasakyti, kad ir su pačia širdimi, bet jis išplėš iš jo šią paslaptį, o paskui užsés ant naujojo žirgo ir parsineš ją. Taip. Parsineš. Bet, prisiminus pasutinį kartą matytą tévo veidą, nesuprantama baimė sukaustydavo ji.. Jis negali pakelti rankos prieš tévą... Atsistoj ir vél émė daužytis po mišką, lyg sužeistas žvérinis, jau, jau, rodési eis, puls namo, puls prie tévo... Ir vél atšokdavo atgal, nublokšdavo jį jo šalti žodžiai: „Kaip tu gyvensi su čigone, negi tau tokia tam-suolė...“ Sodyboje jis girdėjo balsus, lojo šuo. Palauksi. Vakare. Susimastęs éjo upelės pakrante. Staiga kažkas raudonas, žalias, geltonas sumirgėjo pro lapus ir pasigirdo silpna aimana ir vél viskas nutilo, dingo.

„Kas tai galėtų būti?“ – pagalvojo jis ir pasuko link senų, palei upelę išgulusių ievų guotą. Priéjės pro šakas pamatė raudonai raibuliuojantį drabuželį, tarsi kieno nors užmestas ant palinkusio senos ievos kamieno, o laibos rankelės siekė vandenį.

– Čiauda! – suriko nesavu balsu Vytas.

Kai pripuolė prie jos, rado ją nualpusią. Iš pradžių jam pasirodė, kad ji jau mirusi. Sugriebė į glébj ir jos

(Atkelta iš 23 p.)

galvelė bejėgiškai nusviro ant jo rankos. Vytas pamatė merginos veidą, visai nebepažįstamą, kruviną, sutinusių, baisų.

Jis nusinešė ją prie vandens, paguldė ant smėlio, o jos pečius ir galvą pasidėjo ant savo kelių. Vytas sėmė sauja vandenį ir plovė tą brangų, sužalotą veidelį. Jos dantys buvo taip stipriai sukasti, kad nė lašelis vandens nepateko į burną. Vytas dejavo iš širdies skausmo ir gailesčio ir vis plovė savo mylimosios žaizdas. Turbūt nuo šalto, gaivinančio vandens, atlėgo alpulis ir Čiauda sudejavavo. Jis jpylė kelis lašus vandens į jos burną. Galiausiai Čiaudos juodosios akys atsimerkė. Atsimerkė ir sušvito džiaugsmu – ji pamatė savo Vyčą... Čiauda norėjo kažką pasakyti, bet sužalotos lūpos nepajudėjo. Rimbo kirčiu kiaurai perréžto veido žaizda buvo atvėpusi savo kruvinais kraštais. Vytas aimanavo, kodėl jis dar ne daktaras, negali pagelbėti savo mylimajai, kad nežino, kaip elgtis su tokia žaizda. Jis paémė ją nat rankų, šnibždėdamas jai, kad tuoju nuveš ją į miestą, prie daktaro. Bet Čiauda visomis išgalėmis émė jam lementi žodžius:

– I sléptuvę nunešk Čiaudą... tik į sléptuvę

Vyčas jai kalbėjo, kad ją išgydys, kad reikia greičiau važiuoti pas daktarą.

– Ne... ne... – atkakliai kartojo ji.

– Tada Vytas nunešė merginą į judvieju žaliajį meilės lizdelį, kur tarp lazdynų šakose savo alpų kvapą dar tebeskleidė apvytusių neužmirštuolių puokštės.

Jis paguldė merginą ant tų šiltų, minkštų tévo kailinių. Ji vél atrodė apalpusi, gulėjo bejėgė, tyliai ir Vyčas nustebė, kad jos veidas ir rankos tarsi pelenu spalvos... Jis suklupo ant kelių prie jos ir émė klausinėti, kas tai padarė?

– Tévas?

Čiauda nežymiai pasukiojo galvą. Ir taupiais sakiniais, Vyčas daugiau suprato nei girdėjo, Čiauda pasakė jam viską. Jis pats nustebė, kaip pajuto palengvėjimą savo širdyje: „Vadinasi, ne tévas...“

Bet Čiaudai sunku buvo kalbėti ir ji vél alpėjo nuo baisaus silpnumo. Ji jautė, kad tai jos paskutinioji valanda ir tyliai džiaugėsi, kad yra šalia savo Vyčo. Vaikinas glostė jos atšalusias rankas, bučiavo jas, kiekvieną pirštelį skyrium, bučiavo jos kojas, sužalotą veidą ir negalėjo suprasti, kas jai pasidarė, kodėl ji tokia silpna, kodėl taip sunkiai kilnojasi jos krūtinė. Ji tyliai sušnibždėjo:

– Uždék mano rankas ant Vyčo kaklo..

Kai jis uždėjo jas, visas palinkės ant jos, išgirdo paskutinius jos žodžius:

– Čiauda tik Vyčą myli... Niekas kitas nepalieta to, kas priklauso Vyčai.

Ji nebepajégė pasakyti, kad už tai užmokėjo savo grožiu, kančiomis ir... mirtimi. Vyčas pajuto silpną rankelį spūstelėjimą ant savo kaklo. Čiaudos krūtinė aukštai iškilo, kartą, kitaip, taip sunkiai jai buvo jkvėpti gai-vaus miško oro ir...staiga viskas liovési... Jis pajuto, kaip staiga pasunkėjo jos rankelés ant jo kaklo ir pamatė, kad daugiau nebepakilo krūtinė. Prisiglaudė prie jos vgeido, bet nepajuto nė menkiausio judesio, net dveltelėjimo iš jos burnos. Primerktose juodose akyse žibėjo tik ašarėlė.

Vyto širdis tą akimirką akmeniu pavirto. Jis jautė, kad ir oras šala... Sukando dantis ir apmirė ant vėstančio merginos kūno.

Beržė, virš palapinės, pasigirdo pilna paslaptinges rimties lakštingalos giesmę. Lyg dejonė... Giesmė kilo aukštyn, blaškési miške, lyg atsiplėšti negalédama...

– Čiauda, tai Tavo giesmė. Tai tavo siela čia, virš manės, gieda ir gailiai rauda...

Ilgai klūpojo Vytas prie savo Čiaudos kūno, o kai pakilo, apsidairė, tarsi nežinodamas, kur yra. Išėjo, atsistojo tarp medžių ir įsižiūrėjo į saulėlydžio nuauksintus vakaro debesis, vakaro šešeliuose jau pajuodusius tévų namų trobesius. Jo galvoje nebebuvo jokios minties, jis nežinojo nei ką dabar jam reikia daryti, nei kur eiti. Jo mintys ir visi jausmai susilydė į vieną sunukų akmenį, kuris nugrimzdo į jo širdies gilumą. Tarsi lunatikas jis nuėjo prie upelés akmenų, pats nesižinodamas nei ko, nei kur eina, ko ieško, ko jam reikia... Jo klydinėjantis žvilgsnis užkliuvo už ilgų motinos patiestų baltų drobės takų palei sodą. Valandėlę žiūréjosi į juos ir staiga ant tos baltos drobės pamatė Čiaudą...

Tą akimirką jis pajuto, kad vél gali mąstyti Dabar jis žinojo, ką toliau turi daryti. Dideliais žingsniais jis nuėjo į pieva ir émė ridenti į rietimą stangrią lininę drobelę, kurią gal motina, o gal pati Čiauda, buvo išaudusių paklodėms.

„Ji galėjo mudvien būti vestuvinė paklodė, o dabar jis bus tavo karstas, Čiauda.“ – kalbėjo pats sau Vytas. Ir, pasikišes po pažastimi didoką rietimą, šmūkštėlėjo į paupés krūmus. Atsinešes prie palapinės jis patiesė ją ant žolės. Tada pakélė ant rankų Čiaudos kūną ir nusinešė prie upelés. Nusegė jos rainaji, ilgaij sijoną, ir tik dabar pamatė, kokie supléšyti jos lininiai marškiniai; jų nė nuvilksti nereikėjo, lengvai perplėše, vos besilaikančias skiautes ant nugaros. Kiek baisių kirčių, virtusiu giliomis žaizdomis, buvo ant jos kūno! Nugara ir pečiai perdėm – gyva žaizda... Sužalotas veidas, perkirstos jaunos skaisčios krūty... Dabar tik jis suprato, kodėl ji mirė. Tik niekai nejstengė suvokti, kaip ji pajégė pasiekti paupius. Valia ją nešé... Valia...

Vytas verkė, gailiai, pasigaikščiodamas, kaip vaidykstėje... Ašaros krito ant Čiaudos kūno ir kartu su van-

deniu plovė ji. Kai randai buvo nuplauti, Vytas atnešė ir paguldė Čiaudą ant baltos drobelės. Užlenkė palą ant kojų ir émési vynioti kūną į tą drobę. Užteko drobės, kad kelis kartus apvyniotų liekną merginos kūnelį. Likusį galą užlenkė ant galvelės ir uždengė veidą.

Raudonas, didelis ménuso pakilo virš miško. Vytas éjo per sodą, nešinas kastuvu.

Jis nematė tinkamesnés Jos kapui vietas kaip tik žaliojoje sléptuvéje, po baltaliemeniu beržu. Pirma stro-piai nurinko visas samanas ir sudéjo į krūvelę, tada apibadé veją. Ji buvo minkšta ir puri ir trupéjo rankose. Kiek pakasus pasirodė smélis. Kastuvu nukirto keletą beržo šakų. Kasé kol duobé susilygino su jo pečiais. Tada iššoko iš jos ir émē laužyti jaunas berželiai šakeles ir mesti jas į kapą. Sumeté ir visas samanas, ištraukiojo suvytusias gélių puokšteles iš lazdynų šakų, kur Čiauda buvo prikaišiusi, ir tada pats jšoko ir viskā ten sutvarké; paklojo ant dugno samanų kilimą, apdélliojo kvepiančiomis beržo šakelémis ir pavytusiomis gélémis. Tada atsinešé ir paguldé ant duobės krašto baltą, ilgą ryšulį, vél jšoko į duobę ir, paémęs kūną, švelniai paguldé jj ant žalio dugno.

Tada priklaupé ant krašto ir atmeté drobę nuo veido... Jis bučiavo jos akis, jos sužalotas lūpas, visą tą brangų ir tokį buvusį gražų jos veidelį, tik jis dabar jau buvo šaltas lyg koks akmuo.

Sielo išskrido iš Tavęs ir štai akmeniu virtai... Čiauda, o kur tavo siela dabar? Ar tikrai ji lakštingala pavirto ir giedojo man atsisveikinimo giesmę?.. Ir vél Vytas émē raudojo... Jis kruvinai sukandžiojo savo lūpas, kad tilk vél neimtų šaukti iš sielvarto. Išlipės iš kapo, jis ménesienoje, émē rinkti paupiai augusias neužmirštuoles ir baltas ramunes. Pririnko pilną glébų, atnešé ir apibéré žiedais savo mylimosios kūną. Jau paskutiniai... Ir... kaip apdujės émē mesti smélį į juodą kapo duobę, kurio dugne baltavo ilgas, suvystytas, lyg drugio vikšras Čiaudos kūnas.

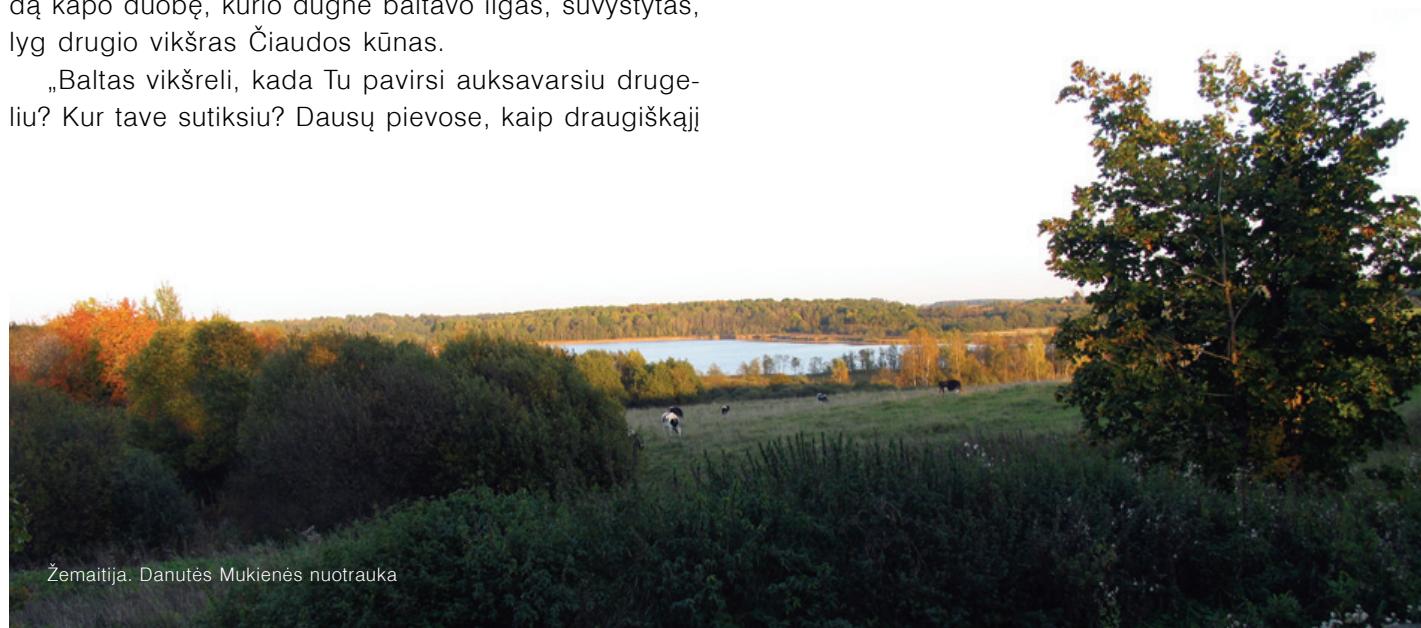
„Baltas vikšreli, kada Tu pavirsi auksavarsiu drugeiliu? Kur tave sutiksiu? Dausų pievose, kaip draugiškaiji

žiedą?“ – tarsi maldos žodžius šnibždėjo Vytas, pats nebežinodamas ką, bet jausdamas, kad nori pakalbėti, kad kalba jai, su ja, savo brangiausiaja. Ménuo jau buvo nusileidęs, kai Vytas užkasé kapą ir sulygino žemę po svyruckliu beržu. Jis stengési kaip galédamas paslépti kapo pėdsakus. Prismaigė minkštoje žemėje šakų. Nunešé prie brastos senus kailinius, pastaté ten ąsotį su pienu, kurj nematant jam antrą kartą pastaté rūpestingos rankos. Surinko duoną. Galbūt pavalgyti? Atsikando kąsnelj, bet tik kramtė ir kramtė, užmiršdamas, kad turétu nuryti. Valgis nelindo. Ne kūnas dabar gyveno ir kentėjo, o jo siela. Apvogta, apiplėšta visam gyvenimui.

Jis ilgokai sugaišo kol bent šiek tiek, išplovė Čiaudos marškinelių skivytus, susuko tai į sijonelj ir užsikišo už marškiniai, prie krūtinės. Jis viskā dabar daré tarsi kieno nors pastumétas.

Tada pasuko per sodą. Pastaté kastuvą prie trobos sienos. Dar kartą atsigréžé į mišką. Už jo ryškéjo aušra, dangus pašviesėjo, bet žemai tebebuvo naktis. Vytas pastumé duris į priemenę. Jos atsidaré. Tada atsargiai atidaré duris į trobą. Sustojo ant slenksčio ir įsiklausé. Visur buvo tylu. „Miega“, – šméstelėjo minnis. Vytas per gerąją trobą nuéjo į savo kambarj. Ten jis tarsi atsigavo. Susirado savo mokyklinę kuprinę, pradéjo rinkti ir krauti į ją savo dokumentus, svarbiausios mokyklos užrašus, knygas, ir visą, kas tuo metu jam atrodé svarbiausia, reikalingiausia. Skubiai persirengé geriausiais savo drabužiais, susikišo į kišenes kai kuriuos smulkius savo daiktelius, pinigus, kiek jų turėjo ir, užsimeté kuprinę ant pečių, permeté akimis kambarelj, į kurj jau smelkési ryto aušra, ir uždaré paskui save duris.

Sudiev...

Užgavienės Palonguo 2010 metās

GRIKPIEDIENĖ LIUDA
TAUTAVIČIŪTĖS GRETAS PORTÉGRAPÉJÉS

Žemaitėjuo ménés žmuoniū, ér savéškiu, ér svetiū, jau daug metu sotrauk Plateliūs Žemaitėjės naciunalėné parka ér miestelė savévaldībės organizoujemas tradicénés žemaitiu Užgavienės. Ličinu če tou dēina – liglo kuokiuo paruoduo. Vésas véina par kéta iduomes-

nės, mondresnės, daug kou aple anū meistrū išmuonė
ér talėnta pasakontės.

Nu pat Lietovuos atgémēm pradiuos Užgavieniu švėntė gražė īr organizoujema ér Palonguo. Tou vajo če kelté pradiejé tās metās kurorté aktīvē veikusi Žemaitiu kultūras draugejé ér véns iš anuos ikūrieju tau-tuodailininks Žulkos Alberts, katros tuoms pérmuosiems Užgavieniems če ér ličinas dérba. Kor ons anas lig po

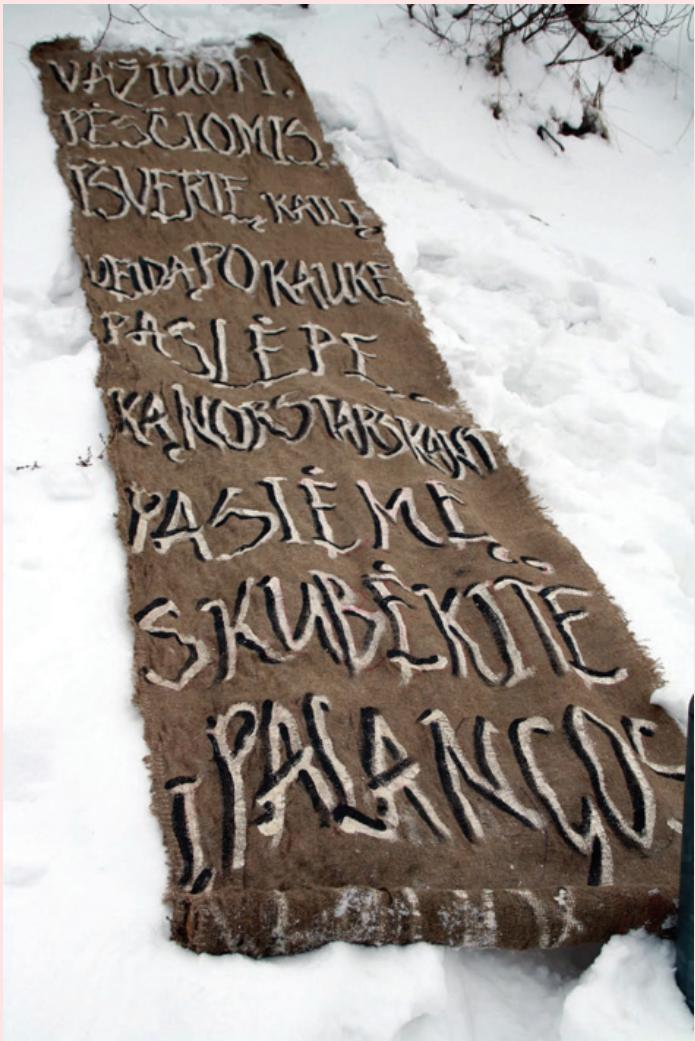
šē dėinā, ale jau ér kété palongėškē anas vīkosē meistravuo, diel tuo par tou paskoténé kurorta švėntė anū
če bova dédliausis margumīns.

Káp onkstiau, tēp ér dabā, šiū metu vasarė 16 dēina, vēsa karnavala vedlīs – miesta folkluora ansamblis „Méguva“, katram vaduovaun dédélė šiuo krašta tradiciju žēnuové ér puoselietuojé Baniulaititė Zita.

„Žéima, žéima, biek éš kéima“, – tradicinis šiuo švėntės šükis.

Dédlė pakiriejé šiuos élguos žéimuos šaltē. Kad ér lepēna ana senē jau nematitās viepoténēs, stuoro ledo, slidiniejémou ligo specelē paruoštās takās, ale jau vésē téik Palonguo, téik ér kétuos Lietovuos vėituos tū

(Nukelta i 28 p.)

(Atkelta iš 27 p.)

saulēs spinduliū pasēélga. Tad varē tou žēima iš kēma palongēškē ér kurorta svetē pagal vēsas tuo krašta tradicējēs: če ér žīdelē kopšava, ér uožīs mekena, ér daktarā vēngrā so pépérās ér vēsuokiuom kētuokiuom macnībiem liekarstvas taisē ér anuom pašalusius ér kētēp pasēlēguojusius gīdē. Vuo kas par tuokē

švēnté ba gervēs, arklé išsēvesrs?! Kas to par žemaitis būsi, je Lašénénē ér Kanapénē kuovuos, cēguonu paradu, bergždinielu kībénéma, velnātiu alasa tou dēina nematīsi, je plinciū nekaštavuosi, alaus bačkelēs neišlénksi, už vēsa artiejontē gavienē mēsuos tou dēina neprisitašīsi. Neužmērša palongēškē ér īstaigu, suodību, kor plincēs kvep ér īr vēltēs kuo nuors vaka-ra baliou užsēdērbtē, lonkīma. Vuo jau paskiau – kelē gals pri jūras. Če bova atvežta ér Muorē. Šin karta ana tuokē kūdesnē (kāp tén bebūtom – krizē), tad ne-sunkē bova ér i lauža vēršūnē anou užkeltē, kor, ognēi isédegos, tas žēimuos simbuolis ér sopleškiejē – de-gēna anou žmuonis, tikiedamē, ka greitā pavasarē ér tuos krizēs pabaiguos solauks.

Vo tou tarpo vākā sava jiegas, vērvē traukdamē, miegēna, leda skulptūruom džiaugies ér nu specelē anēms irēngtū čiuzīklu čiuzīnijē.

(Nukelta i 26 p.)

Užgavienēs Palonguo 2010 metās

(Atkelta iš 29 p.)

Ér dédlem, ér mažam tou déina če bova kor ér káp pramuogauté. Linksmėnuos žmuonės ér tou patio Vasarė 16-uosės īvīkius, katrėi 1918 m. Vilniou vīka, Lietovuos nepriklausuomibés paskelbėma akta priséméné, tuo Akta signatarus ménavuojo. Tarp tū dvédešimtēis truopniū ér i Lietovuos istruoréjé iejusu vīru bova ér septinė iš Žemaitėjés kélė, tamé kraštė derbé valstibés ér puolitikas veikiejé: M. Biržiška, S. Narutavičé, J. Šauliš, K. Šauliš, J. Smilgevičé, J. Staugaitis, A. Stulginskis.

TAUTAVIČIŪTĖS GRETAS PORTÉGRAPÉJÉS

Užgavienės Palonguo 2010 metās

„PALONGUOS STINTA – 2010“

PALONGITÉ JURGA
TAUTAVIČIŪTĖS GRETAS PORTĘGRAPĖJĖS

Palonga ér žéima sotrauk daugibé žmuoniū. Važioujēm ne tik užšalosés jūras pakrontiu paséveizieté, žéimuos vakara saulés palidieté, bet ér papramuogauté. Kurorta kultūras darbuotuojé, verslininkā paskoténēs metās vēs daugiau Palonguos svetems ér patēms miesta giventuojems pasiūluo vēsuokiausiu rénginiū. Véina iš tuokiū anū organizoujemu žéimuos švēntiu īr jau platē žēnuoma „Palonguos stintas“ dēina. Šēs metās ana kurorté vīka vasaré 13 dēina ér bova organizoujema jau septinta karta. Soplūda i anou žmuoniū

daugibé iš Lietuvos ér užsiené. Linksmībiems gala nabova.

Palonga tou dēina, kāp ér onkstēsnēs metās par tuoké švēnté stantuom ér šviežes agorkās nu rīta lig naktéis kvepiejé.

Šin karta švēnté bova dédlē gerā soplanouta. Iš onksta bova paskelbté anuos réngénē. Organizatuoré žadiejé vēsus, katréi i anus atvīks ne tik stinta (keptā, vērtā, marėnavuota, rūkīta, metalénē, gintarénē, muolénē, dainioujinté) aprūpinté, bet ér so Lietuvos pajūré

Koncertoun Palonguos folkloruora ansamblis „Méguva“ (vaduovė Baniulaititė Zita)

žvejū gīvenēmo ér darbo, žvejības tradicējuom, kulēnarénio paveldo sopažindinté.

Švēntés pradiuo, 8 valonda rītra, vēsē žvejē bova pakvēisté unt Palonguos télta, kor vīka jau ketvērtuošés stintu meškeriuojéma varžības. Stintas žvejē če gaudē lig péitu. Vuo paskiau – tradicēnés magarīčés žvejems ér anū svetems.

No vo pagrindinie kurorta gatvie – J. Basanavīčē – tēp pat nu pat rīta stintuom ér šviežēs aagorklās kvepiejē. Če téik stintu miegieju, kétū papramuogauté soséruosiu žmuoniū soplauké, ka sunkē bova ér praeitē.

Kas pri keptuos stintas eiluos stuoviejē, kas pri stintu žuvienés valondéké pralauké, ale nieks naségailiejé – tuos žovéis skuonis jug naéšpasakīts. Kol eilles stuoviejē, anēi ér vēsuokiu žvejū muonu prisēveiziejé,

(Nukelta i 34 p.)

(Atkelta iš 33 p.)

virieju, kepieju, pardavieju meistrėškomo stebiejuos.

Kéik paséstépréné švēntés dalīvē toriejé galémībé savā jiegas išmieginté inkara kélnuojéma varžībuos, stintu valgīma, žvejū valtés témpéma čempiuonatūs. Vēsa tou déina kurorta kavénies galiejē akis paganītē ér i portégrapējés – če veiké paruoda „Jūras vagorklelē“, katra pasakuojé aple onkstesnēs metās Palonguo vīkosés švēntés „Palonguos stinta“.

No vuo jau pu tuo vēsē, kas mozékas miegst, klaušies koncertu „Žvejū liaudés meliuodéjés – 1“, „Žvejū liaudés meliuodéjés – 2“, „Žvejū liaudés meliuodéjés – 3“. Svetius linksmēna tēik palongēškē, tēik ér i kurorta atvīkē atlikiejē.

No vo kas Palonga ba maudīniu jūruo. Tuoké pramuoga tēp pat tou déina vēsē, kas nebéjuojé ledénē žēimuos vondéns, galiejē apturietē. Tik šin karta tuos maudīnēs vīka kéik tuoliau nu pagrindénē pliaža, nes pri tēlta ér šalép anuo bova dēdliausēs leda sangrūdas ér pri jūras prieitē negalieejē.

Švēntés déina J. Basanavičé gatvie bova atidéngta 6 metru aukštē leda skulptūra, katuos vēršou – unt banguos iškelta žvejū valtés so žvejo. Vāka džiaugies ér anéms iréngtuoms leda čiuožīkluoms.

Palonguos pliažos 2010 m. žéima

TAUTAVIČIŪTĖS GRETAS PORTÉGRAPÉJES

Naktēs Léipuojie

GRETAS TAUTAVIČIŪTÉS
PUOTUOREPORTAŽOS

Šiū metu žéima lietovius Latvējē kāp retā kumet traukē, ēr ne tik tén gerā iréngtuom slidéniejéma trasuom. Latvē šēs, krizés laikās, sokas kāp baęšmanīdamē, ka tik tou sunkmeti léngviau pargīventom. Nuoriedamē pritrauktē kék imanuoma daugiau tu-

ristu ér tēp šeik téik sava ekuonuomika pakelté, anéi ér sava kurortūs vēsuokiausiu pramuogu sogalvuojé.

Šiaurēs vakarū Lietovuos žmuonis tonkē aplonka vēina éš artēmiausiu Latvējēs miestu – Léipuojē. Tas Latvējēs uostamiestis trauk če esontio gražio pliažo, miesta parko, atrakcējuonās. Šēs metās atvīkstontius svečius ér patius miesta gīventuojos Léipuojē stebéna ér gražiausiuosms naktēis laiko oždegamuoms gērlianduoms.

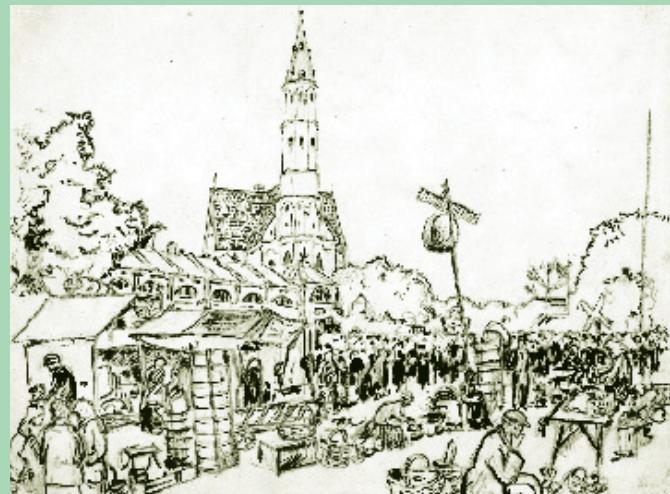

DOVIS PRĪŠ DOVI

TORGOS ŽEMAITĖJUO

STEPUONAVIČĖ ALEKSOS

Dobužinskis Mstislavas. „Šaulė. Torgos“ 1934 m.

... Uona, Žuolini – ér vēskas – vasareli prašvilpē. Dīnas strugie – nespie éšauštē – jau é temst. É unt galū gala dar prīš Advēnta prasidētuoksā gonsus laiks. Vuo jau kumet užein apīžliejē – žmuonés sied truobuo é ūturiuo. Tum tarpu vākams vakarē tik douk pasiostē – negaliesi parvaritē. Pamuokū ruošēms anīms tumet nē muotās. Tīsē sakau – dabā tī vākā keverzuo kāp so vēstas kuojē. Apmauds jem i tuoki rašta veizont. Vo puo tam tas vākun darbs – televizorius; vēsi ligo i anus susikēšēn būtu. Pri knīngu neprivarīsi. Tievams irgi kāp kumet praversto paskaitītē; tuoks jau knīngu sudiejēms – gražē skaitā é seili rīni.

Ale, ka tuo čiesa anīms mažā – vēsi téi ūkē darbā unt anū galvū. Onkstéj pavasari – miešlavežis. Puo tam – siejē, šinapjutē, rugepjutē, linaménis, é unt galū gala – javun nu sena liū būtē švēnts reikals. Vuo jau kumet apsigrubo darbus – važiūsi svečius, nu i žinumās – i juomarka. Rēk šiuo tuo nusipérkti, no é konēčnē – pardūti. Ruošdavuos i tun keliuoni éš onksta – tērausēs liūb soseda:

- A i juomarka važiūts važiūsi a varins varīsi?
- Išeitom, ka varins – rēk arkli pardūti.

Tumet šnekén kéta gaspaduorio, katros galietu é anuo éšderbénius iš medžē nuvežtē. Geras runkas tūrieja – matītomi, ks par šaukštā, somtē, medpadē išdrozožtē, so šekšnuoms apkaltē.

Nu é žēnuomās ivairiausēs zabuovā vākams.

Žmuonis gaidgīstiems liūb kélsēs, é tīsē i Lūkē trauks. Tās metās Velīku juomarks bova dédlē tēršts. Tuoks tā grūdimuos – kāp pekluom kas par tū žmuoniū buvēms – kukulē kukulē. Suvažiūs liūb padvadas i juomarkus su visuokiuom prekiem. Gansuorē siūluojē muolinius pūdus, bliūdus, alaus pūdukus. Vuo jau karasinū laikīti skērtus lekus liūb atvežtē iš Kuršienu – tin laikies daug meistrū. Iš kéta vežēma klumpdirbē,

rimuorē, bļiekininkā sava éšderbénēs liūb targavuotē. Tum tarpu bagamazninkā liūb atvažiūs vīnkinkio vežimo – so būda. Tin visuokēi saldainē, karuolē, šokas, adatas é kētas smolkēs prekēs. Žīdelē iš sava vežēma liūb prekiautē dalgēs.

Līgē su vēsās i torugu liūb sosirinks é svetuoras, kišenvagē, kručā, laternikā, čerauninkā, nu é žēnuomās, čēguonā. Dél tuo juomarkininkā liūb būtē dédlē atsargē.

Už kū, už kū, ale už kročīsta žmuonis pīka. Torgus patemē īkarštie – kupčē nuor daugiau nuderieti, tum tarpu gaspaduorē ontrēp – daugiau gauti. Éš kor tī šūksmā? Kēš tuoks éšrokundininks čeverīkus, uzsidiejis keporēki so tuokē gražē spitike, garsē šaukdams pardūd torgininkams ivairiausēs naujīnas. Ož tun reikalaun almūžnas. Vuo ka nateisībi pasrskaita, tumet žmuonis zlastijas:

- Ka malavā, š(...) tu gausi. Tas gīniuojēs:
- Je malūju – aisu i pekla, vuo tamstuoms kāp nu žunsīs undū nuridies.
- Vis tīk pat torgininkā prikulpījē – maiša unt galvuos užmuovi – é nažēna, kas.

Delikatnus palēka, apsičiupiniejē gručolus éisidron-sēnēs pasakuo majedno recepta gaspadiniems:

- Éšvirē klecka, apēpīlēi taukās, vuo rībibi rībibi – jiesk bi bagali.

Buobelkuoms dédlē patēka – primeti bumažķiu mažne pēlna karbonka.

Vēsa šurmuli vēršējē pruo vartus kalamaškuo atbrazdiejēn mozékontā so aklo komelē. Trūbēj, sēgnala dūd, ka vēsi trauktomēs éš kelē. Naēlgā trokos mozékontā jau džeržgēn tuoms sava skripkuoms, basedluoms, skombēn blikuoms i bobnas. Jau é dainas gērda.

– Jūs, vaikiokā, najūkaukēt kvartūgiokā atidūkēt. Ta gaida graži – daina naujuovēška, vēsēms dédlē patink.

Juomarks nikāp nasibaig – pruo vartus vēini ivažiū,

Telšiū torgaus aikštė XX a. pradiuo torgaus dėina. Ontroujė atvérėlė išleida S. I. Zagelbauma knižu krautovė. Ilustracijės iš RKIC archīva

vuo kėti jau sok unt numū. Dédoms tun vartu – pati kelma gali ivežti.

Natuolēj tun vartu patuorie dvejuoms eiloms sosie-dé tī obagā. Vésun ronkas sodietas almužnā.

Tėp tuoliaus nu anun sied do žemaitelē. Juons ē Leonuons – vēins tuoksā argla, vuo jau kéts – taradé-ika. Tuoks anun apsikailiniavéms – puo žīmuos vartās nesošalto. Pri anun unt žemis miečiuojés kuokéi ta ba-bakelē. Ale kupčista anīms – nē galvuo, nē ūdeguo. Tik joukun krétéms i gavendu variniejéms. Tum tarpu žiuoplē aplinkū susirinkén é jūkas, é kvak – a rēk, a narék. Nu é žēnuom līgē so visās sostuojén smorgli varvēni é vākā.

Ka tau kumet tievā ésdrežietu kuoki lita vākams – nikumet. Atidīži anī i torgo piesti. Tēi krupē éš kaima i apšūdinie vēsa torgo. A ja jai, a ja jai – kas é būs iš tun vākun. Dabarčiūs téi saldainē anīms aki trauk; ī anī unt skanumīnu pasikuorén. Vuo kor dā zabuovas so degtokās – tī degiuojémā gerūjo nasibaigs – baugš-čiuojés žmuonis.

Tum tarpo Juons ē Leuons, pasistatén poslētroka, ē skropčiou. Ale tor nusipérkén i tuokiuos šnabis – ka srūpt é pūpt; kor anūn pruots. Vuo jau kumet vīrā sušēlst, isidronsén – kuokēs gražibēs. Kuokéi tijatrā – baimē érapsakītē.

Kor bovusi, kor nabovusi pri anun prisistati tuoki stuorblauzdé ér klēša so didiliuom cickuom Ameliki. Apsikvarkliuojuusi so tuokēs kvalbuonās – ka baimēs. Guobši buoba – kāp žmuonis saka – éš š(...) vaška spaud. Ale līžovelis – kāp pončeka. Vési vēskon sužīnuos – je tik nabūs praejusi nemačiusi. Pri tuo é dēdēlē kročā – kas puo taka, tas puo naga.

Tum tarpo torgininkā visetelē pradiejē korkti:

– Sprudenk, éš kor atsévelkusi. Malagi ē girmakšlie ē nieka negal padarīti.

Vis tīk Ameliki sokeniejés aplei obagelius. Gudri kāp lapi, milžti éšmelž éš vīru vēskun. Dabarčiūs nuorietom é čerkeli éšmesti.

– Ésdūskēna ratūs pakuol Lūki pasīkiem – nuoru jiesti kāp šū – isidroncsna buobelka. Už tuo balta sta-lelē sosiesma é ton žovelj sojiesma, – joukus kret muoti-riškeli. Pati prisipīlī šnabēs é būs jau bagerunti, ale stēklini takšt i žemi – é pabūčiūk i s(...).

– Vīrams tum tarpu gunkla kakli atsēstuojé, sojiemē zlastēs: naduovanuosma tau juokē mada. Aik iš če.

– Ale éšeisio, tīk nakelk ablavas.

– Kāp saka – tu moni ne kuši ruši. Aš tavi ne kibi ribi. Pabučiūkēs vuožkā i lepē.

– Vīrā pasiota:

– Spīré i s(...) é lauk mesté, puo kelmum.

– Vīna gaišéna ta buoba, – pabēngi ruoda Juons so Leono é vielek jiemies joukun. Kāp jau tī jeibininkā pradiejē baraktīniouti, aplinkou stuojies dēdžiausē tīla – ni krost. Torgininkā akēs pajiedén é ausēs išpūtēn unt tū žemaitēliu – džiaugas kumet anī vara vēins unt kēta.

– Gērdiejau, kāp tu gražē keikis: žaltē, rūpužēs ne-kremt éš bornuos, – pradiejē ruoda Juons. Levuons at-galiou:

– Uot sapalius – papliorpti; nē klausītēis nē kētam. Pasakīk: mon ramībēs nedūd Ameliki. Sragēs dabā buobas. Vīrā tuo naištāisa, kū anuos. Mergiu suknikes tuokēs – ka sterblēs matuos, vuo kāp atsisied – é vē-sa amunicējē. Éš pruota tuos céplas gal išvarītē.

Dabarčiūs Juons stuojē gintē muotrēška: puo pēr-mo pamēslīk aple savi. Eso sens – so velnio vīnmetis, barzda – agūnina; jau būsi agūnas éš čerpis kabēnis, é, teisībi pasakios, tu pats asi lerva – kāp če val-kiuojs atsekto klīno. Barškuolā greit éšlīns – mergēs nu tavis skundēs lek.

(Atkelta iš 39 p.)

Pakéla Leuons:

– Kuo če svaitiji, prīš kū tu če tēp lakstuoji? Tuokun tava pasmērdēmu nu šnabis – ratavuok puoni. Mas liūbam jūktéis éš tuokiun. Éš kuorielé tuokem ér i stalda mesti, – zlastijās Levuons. – Kuo tu, neprieteliau, kruvinaki, nuori nu monis?

– A tau galvuo negerā trauk?

– Dabarčiūs kuoks tén žiuoplis éš tuo būrē isaka:

– Juonieli, éškabénā ton šaša, dabar kriuoksma, natséklausīsi. Juons, naiškuodams kišenie žuodžiu, riež:

– Kuo, kuo ale tuo kruoksiejéma tā nabijau.

Tum tarpo Levuons tiktā dvilkt i ton žiuopli:

– Kuo kišis?

Éš skersuos tēp ka dūs. Tas šlapnuosis vaikis traugas šalén. Tum tarpo Levuons meti anam:

– Kuo tuoks baimings, a tonkē mušams asi?

Kāp jau Levuons atsékvétavuojé so tou vaikio, priķeba pri kétum vākum:

– Kuo če tēp, krupmausē, šuokiniejat?

Tī atsaka:

– Éš linksmoma.

– Vo kor tas linksmoms?

– Ka muokam tēp gražē šuokinieti.

Dēdlē patéka Levuonū tuoks vākun šmaikštoms, tā é saka:

– Šekét, diedi tamstā dā é saldaini dūd.

Juonis morm:

– Lepini, gīniuoji, užstuoji vākus, vuo a būs geré?

Kuoks tén gaspaduorius é jiesti vākams pasiūluojé.

Po do krūpīnēs bliūdokus išdīži.

Tum tarpu korpaliros vākams pasiūluojé apava – kāp é duovēnuoms tī kamašokā anīms éškrēta. Džiaugās vākā é dā gražiaus šuokinie – anīms tik šuokinieti – vēsi jūkas éš anun, torgos ligō kēlnuojēs.

Par ton armīderi so vākās Juonis išplimpéna i kruoma é naparsivelk. Levuons é saka:

– Kol nušlitinies, tīk é terasēs. Sakiau anam – išesi é nužiuoplinsi kāp aklos gaidīs – akurat. Puo kīk laika Juons parein – matuomās ožmetis ož lūpas, ka tēp krivu krivās é buobuoms apsistātis ain. Mēsliju: „kuilniek kuiliniek – prisikabins kuoké, primes vāka – neatsekabinci.“ Pasiruoda Juonis, karčemninké bovis, buobā ož kolšis greibis – ta par snuki anam – kūlvirste éšmuovis atgaliaus, žēnumās kartu so butelka. Levuons džiaugas kāp dongaus karalīsta radis.

Dabarčiūs Juons so Levuono sosikotnuojé obagus é pakieli baliu – é vīš vēsi. Līgē so obagās – é Ameliki. Kad ana če laksta, vo ka meilēnas.

Vielēk vēsks prasided nu pradžiuos. Jagot Juonis

tīl, Levuons pupnuo kāp obags krūpūs éšbieris – vepezuo é vēskas.

Juonis é saka:

– Už tuoki skalumpijima – i dontis tiktā. Užsisiūk gamaréni é nekēškis, kor éš korieliaus nepavaišenau.

– Levuons riež atgal:

– Kuoks tin kukurbezdis mon kamandavuos. Už kū, už kū ale už tus žuodžius naduovēnuos. Ka kumet monēi gera žuodi tas balamūts pasakītom, gink Dievi.

Dabā jau torgininkā nabišlaiki:

– Pekla ciela tas anū jiedēmuos. Sosēejē tuokēi valacūgā – vēins vepeza, kēts – apīvepezis. Žmuonis līp anudum pasibučiūti, sosiesti kopetuo é pagīdūti.

Kāp jau torgus aje i pabaiga, Levuons visīms padari akibrūkšmi.

– Tēp garsiau, ka vēsi aplinkou girdietom, Levuons klaus Juonē: kon to lesi, ka tēp gražē čērškauji?

Tum tarpu Juonis anam dā macniau pamuovi:

– Vo kon to jiedi, ka tēp skanē bezdi?

Nabibova kon anam atsakīti. Pablink baltuoms – tatā pīkst. Balts kāp jaučē akēs palēka.

– Ak to, bumbraķi, partrēnks so akmino. Greitā tau ésporties vésē nikē. Dovis priš Dovi. É nosétvieri lazda – gelžinē lazda. Ne kuokēi jūkā: gal užmoštē „prietelius“. Jau džiūpt iš akmina – gerā, ka neklodē.

– Par ton alasa gērdas:

– Neik. Kas ronkuo – tas katuo. Būtom nutvieris, būtom prikuldašējēs.

– Vis tīk aržē pouli vēins pri kēta žemaitelē, sosēkēba, draska, portēn vīns kēta:

– Gavā rébsa é dā gausi, je naliausīs. É būk to ménēi tuoks kaškis – atsivuožik prišās kēbti, – zlastijas Levuons.

– Jetau gvoltas kuoks tin erzelis stuojé. Pri vartun ésgērdēn triukšma, arklē strapt – ka to bepavarītom. Tikrenībie tin arklē – ligō žaibā, lakūnā.

Kāp tén bova, kāp nabova, unt galū gala Levuons so gromontās éšlaidi éš torgaus ton sava prietelio. Neks anun daugiau nabmati. Tik Ameliki vesus gondēna. Būk ta par pakauši dontis anā išeja so klīksmās é cīpēmo.

– Nosēgondau – kū nepabiegau. Kāp saka, gieda biegté, ale éšbiegos sveikiau. Geriau gals išsēgondos, négo išsēgousté ba gala, – kvaknuo Ameliki. Kvaknuo ta kvakna é kvaknuo.

Kāp kas iš juomarkininku, ka torgos pasibēng, mati, kāp Juons so Levuono, sosēkēbēn šnēbždiejuos. Tēp é léka žmuonēs apmulkintē.

– A tas vēsks bova tékrā? A tas tik akiū dūmēms?

Užtat i nomus juomarkininkā parkušejē vēsi pavarēs linksmē, patraukēn é krizendamē..